

องค์ประกอบ 9 ด้าน
แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

องค์ประกอบ 9 ด้าน
แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

องค์ประกอบ 9 ด้าน

แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

- 🕒 ISBN 978-616-93601-0-0
- 🕒 จำนวนพิมพ์ 1,500 เล่ม
- 🕒 จัดทำโดย **มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม**
71/11 ถนนเวียงพิงค์ ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100
โทรศัพท์ : 053 277 288

ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
สำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครู และสถานศึกษา
- 🕒 ออกแบบและจัดพิมพ์ บริษัท ซีโน พับลิชซิ่ง แอนด์ แอปคเกจจิ้ง จำกัด
โทรศัพท์ : 0 2511 5715
อีเมล : admin@zenopublishing.co.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

องค์ประกอบ 9 ด้านแห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ.-- เชียงใหม่ : มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม, 2563. 96 หน้า.

1. การปฏิรูปการศึกษา. I. ชื่อเรื่อง.

379.593

ISBN 978-616-93601-0-0

คำนิยาม

หนังสือ องค์ประกอบ 9 ด้าน แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ School Transformation

.....

ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

หนังสือ *องค์ประกอบ 9 ด้าน แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ School Transformation* เล่มนี้ เขียนจากประสบการณ์การทำหน้าที่ทีมพี่เลี้ยง หรือโค้ช หนุนให้โรงเรียนใน “โครงการพัฒนาครูและโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” ของสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ดำเนินการพัฒนาตนเองทั้งระบบ เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวทางของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

เป็นหนังสือที่เขียนขึ้น จากการปฏิบัติ โดยนักปฏิบัติ และเพื่อการปฏิบัติ คือยึดการปฏิบัติ หนุนโดยทฤษฎี หรืออาจกล่าวว่าเป็นหนังสือที่สร้างทฤษฎีจากการปฏิบัติ คือ *เสนอทฤษฎีขับเคลื่อนการเปลี่ยนโฉม (Transform) โรงเรียนด้วยการขับเคลื่อน 3 ด้าน* อันได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านการสอน และด้านการเรียนรู้ หรืออาจเรียกสั้น ๆ ว่า *ทฤษฎี 5-3-1* คือ ขับเคลื่อนด้านการบริหาร 5 ประการ ขับเคลื่อนด้านการสอน 3 ประการ และขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้ 1 ประการ โดยต้องเป็นการขับเคลื่อนที่เชื่อมประสานกัน

หรืออาจกล่าวว่าเป็นการนำเสนอ *สตาร์ฟิช โมเดล* ของการเปลี่ยนโฉมโรงเรียนโดยสิ้นเชิง (School Transformation) ให้เป็นโรงเรียนที่นักเรียนมาโรงเรียนด้วยความสุข ได้เรียนรู้ครบด้านและเต็มศักยภาพ สำเร็จ การศึกษาออกไปเป็นคนมีความสามารถ เป็นคนดีของสังคม รวมทั้งเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของนักเรียน และของครู

โปรดสังเกตว่า ใน *สตาร์ฟิช โมเดล* นี้ การเปลี่ยนโฉมโรงเรียนต้องเปลี่ยนหรือขับเคลื่อนด้านการบริหาร มากที่สุด คือ 5 ด้าน รองลงไปเป็นด้านการสอน 3 ด้าน และด้านการเรียนรู้เพียง 1 ด้าน โดยที่เป้าหมายอยู่ที่ การเรียนรู้ของนักเรียน สะท้อนความสำคัญของการบริหาร ที่ต้องการภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับ ครูแกนนำ ที่วงการศึกษไทยเดินทางผิดมาเป็นเวลานาน ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนไม่ต้องเอาใจใส่พัฒนาเรื่องการเรียนรู้ ของนักเรียน เพราะเป็นหน้าที่ของครู เพิ่งมาปรับแนวทางเมื่อไม่กี่ปีมานี้ แต่พบว่าในปัจจุบันผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวนมาก ยังไม่มีทักษะในการแสดงบทบาทเป็นผู้นำพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน

หนังสือเล่มนี้นำเสนอตัวอย่างผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 ท่าน ที่สะท้อนคิดการเรียนรู้และพัฒนาบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนโฉมโรงเรียน อย่างน่าชื่นชมยิ่ง ได้แก่ นายประทีน ตั้งใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนพร้าวบูรพา, นายสุรียน สุริโยตร ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่คือวิทยา, นายจงรักษ์ กันทา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางปอย, นายไพโรจน์ รัตนดิถกกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตอองกาย 4 ท่านแรกอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และ นายอำนาจ เณรรักษา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านโคก จังหวัดสมุทรสาคร

ครูก็เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนได้ ดังตัวอย่าง ครูณิชาภักดิ์ ธีระบุญยภรณ์ โรงเรียนวัดป่าแดด และ ครูวรรณพิศา พฤกษมา โรงเรียนบ้านป่าเหมือด ทั้งสองท่านอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

หนังสือเล่มนี้ เน้นเล่าวิธีปฏิบัติ ที่ยืดหยุ่นตามบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่มีหลักการดำเนินการขับเคลื่อน 3 ด้าน 9 ประการที่กล่าวแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีปฏิบัติที่สะท้อนคิดออกมาโดยผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่าน และโดยครู 2 ท่าน มีพลังยิ่งนัก หากโรงเรียนเล็ก ๆ เหล่านี้ทำได้ โรงเรียนอื่น ๆ ย่อมทำได้ หากมีใจ

ผมเชื่อว่า มีผู้อำนวยการโรงเรียนและครูอีกจำนวนมากในประเทศไทย ที่ทำงานด้วยความตั้งใจในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะอย่างครบด้าน และบรรลุสมรรถนะในระดับสูง เช่นเดียวกับที่ท่านผู้อำนวยการ 5 ท่าน และครู 2 ท่าน ที่มีโอกาสได้สะท้อนคิดให้ ดร.นรรธพร จันท์เจดีย์ เสริบุตร นำมาลงในหนังสือนี้ ผมเชื่อว่าหนังสือ **องค์ประกอบ 9 ด้าน แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ School Transformation** เล่มนี้จะช่วยชี้แนวทางดำเนินการให้แก่ผู้อำนวยการและครูผู้มีใจเหล่านั้น ให้ทำงานในแนวทางใหม่ และบรรลุผลสำเร็จตามความใฝ่ฝันของตน

ผมขอขอบคุณ ดร.นรรธพร จันท์เจดีย์ เสริบุตร และทีมงานของมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม แทนสังคมไทยที่ได้จัดทำและเผยแพร่หนังสือที่ทรงคุณค่ายิ่งเล่มนี้ เพื่อประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยที่จะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศไทยในอนาคต ขอทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือเล่มนี้จงได้รับกุศลผลบุญ มีปิติสุข จากการทำประโยชน์ต่อวงการการศึกษาไทยในครั้งนี้ และขอให้ท่านได้มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทาง
โครงการพัฒนาครูและโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

24 กรกฎาคม 2563

คำนำ

ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และพลิกผัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตและทำงาน โรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับความรู้ ทักษะ และสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 โรงเรียนต้องสามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน รวมถึงการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายและดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้อย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียนและชุมชนจึงไม่ได้มีรูปแบบเดียวอีกต่อไป โรงเรียนจึงต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการโรงเรียนโดยร่วมมือกับชุมชน ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนในด้านรูปแบบการสอน (Pedagogy) หลักสูตรและการประเมิน รวมถึงการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันแนวคิดและประสบการณ์ของโรงเรียนในโครงการ สนับสนุน พัฒนา ครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (TSQP) ของกองทุนเพื่อพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม เพื่อพัฒนาและปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ โดยใช้ School Transformation Model ของ Starfish Education

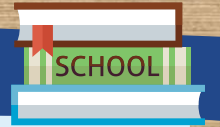
ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะครูที่เข้าร่วมโครงการ ที่ร่วมแบ่งปันให้เกิดการเรียนรู้และขยายผลในวงการการศึกษาไทย รวมทั้งกองทุนเพื่อพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในการสนับสนุนและริเริ่มโครงการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในการพัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์สูงสุดคือ เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่กรุณาเขียนคำนิยามสำหรับหนังสือเล่มนี้เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

ดร.นรรพพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร

ประธานมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

๑	คำนิยม	3
๑	คำนำ	5
๑	การขับเคลื่อนด้านการบริหาร	10
1	ผู้นำ	11
2	เป้าหมาย	16
3	ชุมชน	25
4	บรรยากาศการเรียนรู้	32
5	เทคโนโลยี	49
๑	การขับเคลื่อนด้านการสอน	59
6	หลักสูตรและการประเมิน	61
7	รูปแบบและการปฏิบัติการสอน	71
8	การพัฒนาวิชาชีพ	75
๑	การขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้	87
9	การเรียนรู้ของผู้เรียน	89
๑	เสียงจากผู้บริหารถึงผู้บริหาร	91
๑	บทส่งท้าย	95
๑	เอกสารอ้างอิง	96

องค์ประกอบ 9 ด้าน

แผนการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

School Transformation

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษามาเป็นระยะ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพสังคมและนโยบายชาติในแต่ละช่วงเวลา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นลำดับ แต่ในปัจจุบันสภาวะการณ์ของโลกเปลี่ยนไปอย่างก้าวกระโดด ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนทั่วไป ทำให้การจัดการศึกษาแบบเดิม ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลก ดังนั้นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคนี้จึงแตกต่างไปจากเดิมมาก

สถานศึกษาเป็นหน่วยทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น แต่จากการวัดและประเมินผลทางการศึกษาระดับชาติในหลายปีที่ผ่านมาพบว่าคุณภาพของผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ขณะเดียวกันการศึกษาไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง สถานศึกษาที่มีคุณภาพชั้นดีมีอยู่น้อยและกระจุกตัวอยู่ตามหัวเมืองใหญ่ ความเหลื่อมล้ำนี้เอง ก่อให้เกิดช่องว่างทางสังคมที่ส่งผลกับการพัฒนาชาติ

ดังนั้น การพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพทัดเทียมกัน และเหมาะสมกับบริบทแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นความท้าทายของผู้บริหารการศึกษา เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้บริหารที่ดีควรศึกษา บริบท และตระหนักถึงความสำคัญของบริบทแวดล้อมเหล่านั้น เพื่อจะได้นำมาสู่แนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้

ตรงตามความต้องการและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและถี่ถ้วนในห้วงศัพยพต่าง ๆ ของสถานศึกษาเกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบแห่งความสำเร็จของผู้นำสถานศึกษา เพื่อการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และการนำพาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของบริษัท Apple มาประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงระบบภายในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในส่วนของการบริหารโรงเรียน การสอน และการเรียนรู้

✪ การพัฒนาปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยการขับเคลื่อน 3 ด้าน คือ การบริหารโรงเรียน การสอน และการเรียนรู้

การขับเคลื่อนด้านการบริหาร

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร จากส่วนกลางไปที่สถานศึกษาให้มากที่สุด แต่ในความเป็นจริงสถานศึกษาหลายแห่งยังคงประสบปัญหาการบริหาร เนื่องจากหลักสูตรของสถานศึกษายังคงต้องอ้างอิงจากส่วนกลางเป็นหลัก และขาดความยืดหยุ่นที่จะปรับให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น เช่น การใช้ภาษากลางในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นจึงพบว่าการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษายังมีปัญหาคอขวดการแก้ไข

เพื่อให้การบริหารการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งครูจะต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้นำที่คอยประสานความร่วมมือของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งล้วนแต่เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่จะเป็นผลผลิตทางการศึกษา ภายใต้การเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมกับประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มความสามารถ

ผู้นำ

ชุมชน

บรรยากาศ
การเรียนรู้

เทคโนโลยี

เป้าหมาย

ผู้นำ

แม้ว่าการบริหารจัดการการศึกษาของไทย จะเน้นไปที่การปฏิบัติตามนโยบาย และข้อกำหนดต่าง ๆ มากกว่าการมุ่งไปสู่คุณภาพของผู้เรียนที่แท้จริง แต่ก็ยังมีข้อกฎหมาย ที่กระจายอำนาจให้กับโรงเรียนได้ประยุกต์กระบวนการในการจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ ดังนั้นผู้นำจึงสามารถกำหนดเป้าหมายและค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ให้เหมาะกับสภาพสังคม ทรัพยากร และศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นได้ โดยผู้นำจะประกอบด้วยทีมงาน ที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดทำกลยุทธ์และเป้าหมาย (Goal) ด้านวิสัยทัศน์ ชุมชน เป้าหมาย บรรยากาศการเรียนรู้ เทคโนโลยี รูปแบบการสอน หลักสูตร การพัฒนา วิชาชีพ และการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนและก่อร่าง นวัตกรรมในการเรียน การสอน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

ผู้นำที่จะนำพาการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบได้ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความใส่ใจและจริงจังในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบแบบองค์รวม มีความตระหนักถึงความจำเป็น ของที่จะต้องปรับเปลี่ยนการทำงานในทุกแง่มุมเกี่ยวกับสถานศึกษา เช่น ออกแบบ การเรียนรู้ วิธีการสอน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ เมื่อต้องดำเนินการ ภายใต้อุปสรรคที่มาจากเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

+ ผู้อำนวยการไม่ใช่ Boss แต่เป็น Leader

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการวางเป้าหมายและทิศทางการปฏิรูปโรงเรียนนั้น เป็นการมองในภาพกว้าง แต่ในขณะเดียวกันผู้บริหารเองก็ไม่ควรลืมนที่จะใส่ใจรายละเอียดในระดับผู้ปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน การมีนโยบายที่แข็งแกร่งชัดเจน ควบคู่ไปกับการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลได้รวดเร็วกว่า

ผู้อำนวยการประทีน ตั้งใจ โรงเรียนพร้าวนุรุพา จังหวัดเชียงใหม่ ก็เน้นให้บริหารลงมาทำงานคลุกคลีกับครูเช่นกัน ทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับแก้นโยบายต่อไป เพราะสิ่งสำคัญของการเป็นผู้นำไม่ใช่แค่สั่งการอย่างเจ้านาย แต่ต้องสามารถให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับทีมงานได้ด้วย จึงจะถือว่าเป็นผู้นำสถานศึกษาอย่างแท้จริง

“คุณสมบัติที่ผู้บริหารโรงเรียนควรมีเลยคือ ความคิดสร้างสรรค์ในการที่จะออกแบบร่วมกับครู แล้วก็ต้องมีกระบวนการนิเทศ กำกับติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคุณครู ไม่ใช่ว่าปล่อยให้ครูทำอะไรอย่างนั้นมันก็ไม่บรรลุเป้าหมาย จริง ๆ ในโรงเรียนครูก็สอนได้อยู่แล้วนะครับ เพราะว่ามีหลักสูตรแม่เป็นหลักสูตรแกนกลาง 2551 ถึงไม่มีการไต่ไลน์จากผู้บริหารคุณครูก็สอนได้ แต่ที่นี้ส่วนที่ผู้บริหารต้องเข้ามามีบทบาทก็คือการร่วมแลกเปลี่ยนความคิด แล้วก็ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตรงนี้ต้องเป็นสิ่งสำคัญเลยครับ ต้องพูดคุยกับคุณครูบ่อย ๆ แล้วก็มีการนิเทศกำกับติดตามในการทำงาน

ลักษณะของตัวผมชอบให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าที่จะมาสั่งให้ครูทำ เดิมเลยเนี่ย ผมเป็นรองผู้อำนวยการที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 อยู่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนกึ่งนอน ทำงานในลักษณะขององค์กรใหญ่ซึ่งมีปัญหาที่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ หลังจากนั้นก็มาเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนกึ่งนอนเช่นกัน พอมาอยู่ตรงนี้มีจุดเด่นคือมีครูไม่มาก คุยกั๊นง่าย คุยกั๊นรู้เรื่อง นอกจากนี้ นักเรียนก็มีไม่มากนักนะครับ ถ้าเกิดว่านักเรียนมากเราจะขับเคลื่อนการเรียนรู้ได้ยาก เพราะว่ามันจะทำได้แค่กลุ่มตัวอย่างครับ แต่กรณีโรงเรียนผมสามารถทำได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ ป.1 ถึง ม.3 ถือเป็นจุดเด่นของโรงเรียนที่นักเรียนไม่มาก คุณครูไม่มาก แล้วพอผมได้ร่วมวิพากษ์ ร่วมพูดคุยวางแผนกับคุณครูในปริมาณที่ไม่มาก การเดินทางสู่เป้าหมายก็ง่ายขึ้นครับ”

+ ผู้บริหารต้องอำนวยความสะดวกให้ครู

คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารจัดการระบบงานของครูจึงเป็นปัจจัยหลักที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้สอนทุ่มเทเวลากับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่ในปัจจุบันครูไทยไม่ได้มีหน้าที่แค่จัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังมีภาระงานอื่น ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับงานสอนอีกมากมาย ยังมีโครงการพัฒนาการศึกษาเข้ามาจากหลายทิศทางทั้งจากส่วนกลาง หรือแม้แต่โครงการจากหน่วยงานเอกชน แม้จะเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ที่ดี แต่หลายโครงการก็ทำเพียงแค่เข้ามาแล้วผ่านไป ผากคุณครูไว้กับกองภาระงานและเอกสารที่ต้องจัดการดูแล

การจัดการระบบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างกำลังใจและคินจิตวิญญาณให้กับครู ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าองค์ความรู้ใด

สำหรับโรงเรียนแม่คือวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้อำนวยการสุรียน สุริโยตร ได้กล่าวว่า สิ่งแรกที่คุณครูในโรงเรียนกลัวกันมากที่สุดเมื่อได้รับฟังเกี่ยวกับโครงการปฏิรูปโรงเรียนจากมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม นั่นก็คือ ภาระงานที่เพิ่มขึ้น

“ผมก็ต้องเคลียร์ตั้งแต่ตอนแรกก่อนว่าสิ่งที่เอาเข้ามาถ้าเป็นภาระเพิ่มเราก็คงไม่เอาหรอก เราก็บอกครูว่ามันไม่ใช่ภาระเพิ่มนะครับ ตอนนี่เรากำลังทำเรื่องที่เป็นเป้าหมายของเรา แล้วตอนแรกเราไม่ได้จัดรายวิชาของพหุปัญญาไว้ในหลักสูตรนะครับ เป็นรายวิชาที่เพิ่มเข้ามา เป็นเวลานอกเหนือหลักสูตร ครูก็จะมีคาบเพิ่มจากเดิมวันละ 5 เป็นวันละ 6 เขาต้องเอาเรื่องพวกนี้เข้าไปใส่เรียนเฉพาะต่างหาก แบบนี้รู้สึกว่าเป็นภาระเพิ่มทันที ก็เลยต้องตัดออก เอาเฉพาะที่จำเป็น และเรียนตามโครงสร้างก็พอ เวลาที่เหลือก็เปิดเป็นรายวิชาไป

เมื่อก่อนพบปัญหาเป็นกิจกรรมเสริมเฉย ๆ ครับ ไม่ได้นับเวลาเรียน ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ ประเมินผลให้กับเด็ก นักเรียนได้แต่ตัวทักษะ ได้แต่ความสุข แต่ไม่ได้ผลการเรียนไปด้วย อย่างนี้มันขาดอะไรไปบางอย่าง ก็เลยปรับใหม่ เปิดเป็นวิชาให้มันอยู่ในโครงสร้างของ หลักสูตรเลย แล้วก็เรียนคละชั้น ใครสนใจก็ไปเรียนถึงเวลาไปต่างคนต่างไปของตัวเอง แต่ละวิชาก็วัดประเมินผล แล้วก็มีความเรียนมีผลการเรียนให้กับเด็ก เคยเรียนอยู่ 5 ชั่วโมง ก็ยังคง 5 ชั่วโมงเหมือนเดิม ครูก็รู้สึกว่าเป็นแบบนี้ไม่เพิ่มภาระ ยิ่งบูรณาการก็ยังไม่เพิ่มภาระครับ เพราะลดทุกอย่างไปหมด เวลาของการคิดจะน้อยลง แต่คิดให้มากขึ้น

เป้าหมาย

เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาคือการพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลก แม้ว่าแต่ละโรงเรียนจะมีเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่เขียนไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับทำได้ยาก เนื่องจากการกำหนดวิสัยทัศน์นั้นอาจไม่ได้พิจารณาบริบทของผู้เรียนและสภาพชุมชนมาประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้นการตั้งเป้าหมายที่ดีจึงควรวิเคราะห์ถึงความต้องการของชุมชนและความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนและโรงเรียนเป็นสำคัญ

ผู้นำจึงต้องกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อที่จะมีแนวทางในการวางกลยุทธ์ให้ชัดเจน และกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงวิธีการตรวจสอบความคืบหน้าตามเป้าหมาย (Info) และแนวทางในการถ่ายทอดเรื่องราว ความสำเร็จ โดยไม่ลืมที่จะสำรวจส่วนที่ควรปรับปรุงเพื่อการพัฒนาโรงเรียนที่ยั่งยืน

+ ตั้งมั่นเป็นเป้าหมายแล้วไปให้สุด

ผู้อำนวยการอำนาจ เณรรักษา โรงเรียนวัดบ้านโคก จังหวัดสมุทรสาคร คือผู้บริหารที่มีเป้าหมายชัดเจนในใจมาตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมโครงการกับมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม โดยคาดหวังจะให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการเรียนการสอนแบบ STEM แต่ทำอย่างไรก็ยังไม่บรรลุผลอย่างที่หวังไว้ จนกระทั่งมาพบกับแนวทางที่ใช่ จึงทำให้ได้รู้ว่าเป้าหมายที่ตนเองวางไว้นั้นมาถูกทางแล้ว

“ก่อนจะได้รู้จักสตาร์ฟิชผมประชุมครูก่อนเปิดเทอมภาคที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผมบอกว่า ครูครับตอนนี้ผมอยากให้คุณครูใช้แนวทางการสอนแบบ STEM เพราะว่า ณ วันนี้เด็กวิเคราะห์ไม่เป็น ผมก็มีเป้าหมายอยากฝึกเรื่องทักษะวิทยาศาสตร์ให้เขาได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ เราก็บอกคุณครูว่าเราจะใช้ STEM นะ ผมก็ตามตลอดว่าคุณครูจะใช้ยังไง จะทำแผนออกมาให้ผมยังไง มันก็ยังไม่เห็นมีอะไรออกมาชัดเจน ผมเลยพยายามหาทางว่าจะทำยังไงให้ครูทำได้ง่ายขึ้น

แล้วพอมาทิ้งของสตาร์ฟิชว่าเป็น STEAM ผมมาปิ้งคำว่า STEM กับ STEAM นี้แหละ เพราะคำว่า STEAM ของสตาร์ฟิชมันขยายมาจาก STEM ไข่ม้อย เราก็แค่เพิ่ม A (Art) เข้าไป กลายเป็น STEAM มันตรงใจผมไง เราก็สนใจอยากเข้าร่วมก่อนนะ แต่รู้ไหมว่าผมมาเต็มร้อยตอนไหน ตอนไปดูงานที่โรงเรียนบ้านปลาดาวที่เชียงใหม่ครับ ตอนนั้นไปทั้งหมด 5 คน มี ผอ. กับครู 4 คน กับโรงเรียนอื่นในจังหวัดสมุทรสาครอีก 10 โรงเรียน ก็ไปเห็นการจัด Makerspace ห้องสร้างสรรค์ โอ้โหมันตรงเป๊ะอย่างที่ตามหาเลย ก็คุยกับครูว่า Makerspace นี้ไงละ กลับมาก็ประชุมแล้วก็ช่วยกันขยายต่อในโรงเรียนอีก ก็เลยสรุปว่าเราจะเดินกันทางนี้”

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

จากเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน โรงเรียนวัดบ้านโคกนำหลักการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ มาปรับใช้กับบริบทของโรงเรียน กลายเป็น Makerspace ราคาประหยัด ที่แม้จะมีข้อจำกัด เรื่องงบประมาณ แต่ก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นพื้นที่ให้เด็ก ๆ ได้พัฒนาตัวเอง ผ่านการลงมือทำอย่างแท้จริง (อ่านต่อที่หัวข้อ *บรรยากาศการเรียนรู้*)

ทักษะสู่แรงบันดาลใจ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือสิ่งที่ถูกพูดถึงอย่างมากในวงการการศึกษาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่หลายโรงเรียนกลับพบว่าการพัฒนาทักษะแห่งชีวิตเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้จริงนั้นกลับเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนยังมีแรงกดดันในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ประเมินผลจากการทำข้อสอบ ทำให้ผู้บริหารในหลายโรงเรียนทุ่มเทพยายามและเวลาไปกับการเพิ่มคะแนนสอบเป็นหลัก และพักการพัฒนาทักษะให้เป็นเรื่องรองลงไป

แต่ในขณะเดียวกัน ที่โรงเรียนแม่คือวิทยาลับพบว่าการกดดันให้เด็กประสบความสำเร็จในรูปแบบที่กำหนดมาแล้วนั้นไม่สามารถตอบโจทย์ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้อีกต่อไป ผู้อำนวยการสุรียา สุริโยตร จึงต้องลงมือยกเครื่องโรงเรียนโดยการกำหนดเป้าหมายใหม่ ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของศตวรรษและความสำเร็จบนโลกใบใหม่ของเด็ก

“เดิมเราก็เหมือนโรงเรียนอื่น ๆ นะครับ เวลาจัดการศึกษาก็มีเป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสอบ O-NET หรือผลการเรียนของเด็กเป็นหลักนะครับ แต่เรามาเจอว่าเรื่องนี้มันส่งผลให้นักเรียนเราไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือการเห็นคุณค่าในตนเองลดลง เพราะจริง ๆ เด็กเก่งมีไม่กี่คนหรอกครับ ส่วนที่เหลือเป็นเด็กหัวปานกลางหรือไม่ค่อยเก่ง คุยกับคุณครูว่าโรงเรียนเราจัดสอบไปแล้วมีเด็กที่เก่ง ๆ อยู่ไม่กี่คน แล้วเด็กที่เหลือจะเป็นยังไง เราจะปล่อยผ่านไปแบบนี้เหรอ ก็กลายเป็นโจทย์ให้กับเรา เราก็กลับมาตั้งเป้าหมายโรงเรียนใหม่ที่เราจะไม่เอาเฉพาะกลุ่มแบบนี้แล้ว ประกอบกับแนวโน้มของศตวรรษที่ 21 ซึ่งตอนนี้มันผ่านมา 20 ปีแล้วนะ เรายังไม่ได้ขยับเขยื้อนในเรื่องทักษะแห่งศตวรรษกันเลย ทักษะมันเป็นตัวที่ตอบโจทย์ของศตวรรษนี้กับพาเด็กเราไปข้างหน้าได้จริง ๆ ก็เลยกลายเป็น

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

สองเรื่องที่มาารวมกันคือ เด็กต้องการทักษะที่แท้จริงและเด็กต้องมีที่ยืนในแบบของเขาเอง ก็เลยกำหนดเป็นเป้าหมายของเราคร่าว ๆ ว่าเราจะมีเป้าหมายเรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้พหุปัญญา ส่วนเป้าหมายที่เป็นผลสัมฤทธิ์ก็พักไว้ ไม่ใช่ไม่ทำนะครับ แต่เราไม่ได้เอาเป็นเป้าหมายหลักของโรงเรียน

มาถึงตรงนี้ เรายังไม่มีวิธีการว่าจะทำยังไงให้ไปถึงจุดนั้นได้ เราก็ทดลองหลายแบบ ในระยะเวลาไม่ถึงเทอมนะครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียนรู้แบบบูรณาการ แล้วก็เปิด รายวิชาเลือกขึ้นมาเพื่อให้เด็กได้เลือก ผลออกมารูปแบบมันก็ยังไม่ชัดเจน ผ่านไปได้ สักประมาณเทอมที่ 2 ของปีการศึกษา 62 ก็ได้รับการประสานจากสตาร์ฟิช คิดว่าโครงการ น่าจะช่วยตอบคำถามเราในหลาย ๆ เรื่อง แล้วก็ เป็นเครื่องมือที่ดีให้กับเรานะครับ”

+ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

การเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงหากไม่รู้จะเริ่มที่จุดไหน สิ่งที่เราเริ่มได้ง่ายที่สุดและช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนต่อไปให้ชัดเจนได้มากที่สุด คือการปรับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

“ตอนที่เข้าร่วมกับโครงการนี้เรายังสะเปะสะปะ ไม่รู้ว่าจะเดินไปทิศทางไหน ก็เริ่มตั้งแต่การตั้ง School concept ก่อนเลย เมื่อก่อนโรงเรียนก็จะมีแค่วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์กว้าง ๆ มองหลาย ๆ เรื่องแล้วเอามากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ แต่พอเรามาเรียนรู้จากโครงการทำให้เรารู้ว่า School concept คือสิ่งที่ได้ยินปุ๊บแล้วรู้เลยว่าโรงเรียนนี้เป็นยังไง สามารถเอาเป้าหมายของเรามารวมเป็นคอนเซ็ปต์สั้น ๆ ได้เลย อย่าง School concept ของแม่คือวิทยาคือ Skill to Inspire ทักษะสู่แรงบันดาลใจ”

เมื่อโรงเรียนแม่คือวิทยาได้เป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนแล้ว ผู้บริหารก็ได้นำเป้าหมายโรงเรียนมาแยกออกเป็นเป้าหมายย่อย ๆ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายระดับช่วงชั้นที่นักเรียนในแต่ละช่วงชั้นจะต้องบรรลุผลก่อนที่จะไปสู่ช่วงชั้นถัดไป และบรรลุเป้าหมายใหญ่ของโรงเรียนได้ในที่สุดเมื่อพวกเขาสำเร็จการศึกษา โดยโรงเรียนแม่คือวิทยาได้กำหนดเป้าหมายช่วงชั้นไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

Build up - สร้างเครื่องมือการเรียนรู้ (บูรณาการ)

เป้าหมาย คือ การสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็น
เพื่อเป็นการสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถใช้หาความรู้ด้วยตัวเอง
ได้ในอนาคต

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

Search for - ค้นหาความถนัด (พหุปัญญา)

เป้าหมาย คือ การช่วยให้นักเรียนค้นหาสิ่งที่คุณชอบหรือถนัด
หากนักเรียนค้นหาได้เร็ว ครูจะสามารถเติมเต็มสิ่งที่นักเรียนต้องการได้ถูกทิศทาง
เพื่อพาพวกเขาก้าวสู่ขั้นต่อไปได้ดีขึ้น

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

Be inspired - เกิดแรงบันดาลใจในอาชีพ (สัมมาชีพ)

เป้าหมาย คือ การสร้างแรงบันดาลใจในด้านอาชีพผ่านรายวิชาเลือกที่หลากหลาย
ตามความสนใจของนักเรียน

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

“รายวิชาของเรามีอาชีพค้าขายออนไลน์ แล้วก็มีปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ด้วยนะครับ ตอนนี่ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีอยู่ 30 กว่ารายวิชา ก็เปิดไว้เพราะผมอยากให้มันอยู่ในหลักสูตร แต่พอตกลงจะเปิดวิชาอะไรในแต่ละเทอม คุณครูต้องเอามาเขียนโครงสร้างรายวิชา โดยจะมีสิ่งที่เราเรียกว่า **Reality** คือการออกไปในพื้นที่เพื่อไปเรียนรู้กับคนจริง ๆ ในสถานที่จริง ๆ แต่ละวิชาต้องมีอย่างน้อยหนึ่งวันที่เด็กต้องไป แต่ถ้าเป็นรายวิชาอาชีพเรากำหนดไว้เลยว่าต้องไปฝึกอาชีพจริง ๆ วิชาละ 20 ชั่วโมงนะครับ ซึ่งเป้าหมายของเราไม่ใช่ทักษะอาชีพตรงนั้นนะครับ เพราะช่วงเวลามันสั้น จะคาดหวังให้เด็กสร้างความชำนาญจากตรงนั้นไม่ได้จริง ๆ แล้วเราอยากให้เขาพบแรงบันดาลใจบางอย่างมากกว่า เพราะเป้าหมายของเราคือ **แรงบันดาลใจ**”

ชุมชน

แม้ว่าตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะกำหนดให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน แต่การจัดการศึกษาของรัฐและเอกชนอาจไม่ครอบคลุมทั่วถึงและไม่ตรงตามบริบทในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยนอกเหนือจากองค์กรอื่น ๆ และปรากฏเป็นข้อหนึ่งในโครงสร้างของกระบวนการศึกษาว่าต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ดังนั้นชุมชนจึงเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน จะช่วยให้โรงเรียนสร้าง รักษา และจุดประกายให้เกิดแรงส่งเสริมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบได้อย่างต่อเนื่อง

ทีมผู้บริหารจะต้องสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ธุรกิจในพื้นที่ ภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ อันจะทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ (Network) เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

+ ปรับความเข้าใจชุมชน

การดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบจะเกิดขึ้นได้จริง ไม่ได้มีปัจจัยเพียงแค่ครูและนักเรียน หากแต่โรงเรียนต้องรวม “ชุมชน” หรือ “ผู้ปกครอง” เข้าไปอยู่ทีมเดียวกันด้วย สำหรับผู้อำนวยการสุริยน ยुरิโยตร โรงเรียนแม่คือวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนตามแผนการที่ได้วางไว้ ผู้อำนวยการตัดสินใจเรียกประชุมผู้ปกครองทั้งหมดเพื่อปรับความเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อน

“ส่วนของชุมชนนะครับ ก่อนที่ผมจะเอาเรื่องที่คุณกันทั้งหมดที่ตกผลึกเรียบร้อยแล้วมาทำจริง ๆ นะครับ ก็ต้องมีการคุยกับผู้ปกครอง ซึ่ให้เขาเห็นว่าตอนนี้โรงเรียนกำลังจะทำอะไรและมีเป้าหมายยังไง ก็พูดคุยอภิปรายแลกเปลี่ยนกันเรียบร้อย จนชุมชนเห็นด้วยกับวิธีการของเรา ตรงนี้สำคัญนะครับ ถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจในสิ่งที่โรงเรียนกำลังทำอยู่ การทำงานอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนมากเท่าไร บางทีผู้ปกครองอาจจะบอกว่าทำไมโรงเรียนทำอะไรไม่เห็นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาการเรียนการสอนเหมือนโรงเรียนอื่นเลย อย่างตอนเปิดภาคเรียนแรก ๆ นะครับคุณครูเปลี่ยนตารางสอน มีเรียนอยู่สัก 3 ชั่วโมง เป็นภาษาไทย คณิต วิทยาศาสตร์ แล้วนอกนั้นตารางสอนเป็นบูรณาการการเรียนรู้ทั้งหมด ผู้ปกครองก็ไม่เข้าใจทำไมสอนแบบนี้ ทำไมสอนลูกเขาน้อยนิดเดียว แล้วที่เหลือคืออะไร อยู่เฉย ๆ อยู่ว่าง ๆ เล่นกันหรือ เลยต้องมาเรียกผู้ปกครองเพื่อคุยกันว่า บูรณาการคืออะไร”

“วันที่ประชุมเราก็ก้อาภาพของอนาคตมาให้เขาคุณนะว่า อนาคตต่อไปโลกมันเป็นอย่างไง แล้วเราจำเป็นยังไงที่จะต้องสร้างตัวทักษะสำคัญ ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการเขาจะเชื่อมั่นในโรงเรียนนะครับว่าการขับเคลื่อนของโรงเรียนเป็นแบบนี้ ส่วนใหญ่ก็ อ้อ แบบนี้หรือถ้าเป็นแบบนี้ก็ได้ ปล่อยโรงเรียนเลยครับ”

เมื่อภาพจุดหมายปลายทางของโรงเรียนและชุมชนตรงกัน การดำเนินงานหลังจากนี้ก็ย่อมที่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำพาทุกคนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งใจไว้ได้เร็วขึ้นอย่างแน่นอน

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

+ จักสานงานไม้ สักกางได้ให้ชุมชน

การจัดกิจกรรมใน Makerspace ในแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ สำหรับโรงเรียนพร้าวบูรพา จังหวัดเชียงใหม่ มีบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถศิลป์ชุมชน ผู้อำนวยการประทีป ตั้งใจ จึงได้เลือกจุดเด่นของชุมชนส่วนนี้มาเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรมนักรังสรรค์ในโรงเรียน

“ที่เลือกให้ Makerspace เป็นจักสานงานไม้เพราะเราตั้งเป้าไว้ว่า นอกจากความคิดสร้างสรรค์แล้วมันต้องสามารถใช้งานได้จริง ดังนั้น เราต้องดูว่าในท้องถิ่นของนักเรียนมีเรื่องอะไร เรื่องของงานจักสานงานไม้เรามีในชุมชนอยู่ตั้งนานแล้ว ถ้าธีมของเราเป็นเรื่องของงานจักสานงานไม้จะทำให้นักเรียนได้นำความรู้นี้ไปต่อยอดในชุมชนของตนเองได้”

นักเรียนเติบโตมาในชุมชนย่อมคุ้นเคยกับงานจักสานและงานไม้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงไม่ใช่การสอนให้ “ทำเป็น” แต่เป็นการสอนให้ “คิดอย่างมีกระบวนการ” ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถนำไปต่อยอดกับงานชิ้นอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งสร้างงานขึ้นมาได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องทำตามใคร

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

★ “จากเดิมนักเรียนจักษานเป็นอยู่แล้ว แต่นักเรียนเขียนออกมาเป็นกระบวนการไม่เป็น ก็เหมือนชาวบ้านนั่นแหละครับ ทำเป็นอย่างเดียวแต่บอกขั้นตอนกระบวนการที่เป็นทฤษฎีไม่ได้ ดังนั้นแล้วพอเอา STEAM Design Process มาช่วย มันมีขั้นตอน มีกระบวนการ เราก็จะให้นักเรียนเกิดการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนมากขึ้นจนกระทั่งได้ชิ้นงาน ก็จะมีปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ปกครองเข้ามาช่วยเป็นวิทยากรงานจักษาน นอกจากนี้ก็ยังมีงานอาชีพอื่น ๆ อย่างโรงเพาะเห็ด หรืออาชีพตัดผมด้วยครับ”

“ในส่วนของความคิดสร้างสรรค์อื่น ๆ ทางโรงเรียนก็ยังสนับสนุนอยู่ แต่ก็ต้องดูว่าเราสามารถหาวัตถุดิบอะไรมาให้ได้บ้าง งานจักสานงานไม้ก็อาจจะไม่เหมาะกับเด็กตัวเล็กนะครับ ดังนั้นเราก็จะมีกิจกรรมชิ้นเล็ก ๆ อย่างงานประดิษฐ์ของที่ระลึก ก็คิดว่าน่าจะดูของที่ระลึกที่สามารถจำหน่ายได้ในตลาดจริง ๆ นะครับ อย่างเช่นตลาดของอำเภอบ่อสร้าง หรือไนท์บาซาร์ที่มีผู้ปกครองนักเรียนซึ่งเป็นชนเผ่าเขาไปขายของที่โน่นอยู่แล้ว เราก็ต้องพูดคุยกับทางชุมชนก่อนว่ามีชิ้นงานใดที่สามารถนำไปต่อยอดความคิด แล้วก็ผลิตเพื่อส่งเขาได้”

กิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือทำจริงในโรงเรียน นอกจากจะช่วยฝึกฝนทักษะและเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบแล้ว หากโรงเรียนสามารถหาช่องทางในการจัดจำหน่ายผลงานเหล่านั้นสู่ตลาดจริง ก็จะช่วยขยายขอบเขตให้การสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนแต่ละชิ้นให้ไม่ได้อยู่แค่เพียงในห้องเรียน แต่มีความหมายกับทั้งครอบครัวและกับชุมชนอีกด้วย

บรรยากาศการเรียนรู้

บรรยากาศการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งคำว่าบรรยากาศการเรียนรู้ไม่ได้หมายถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่านั้น หากแต่รวมถึงบรรยากาศในชั้นเรียนที่ครูจะต้องมีวิธีการสร้างขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะใหม่ ๆ ลดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์พร้อมกับเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนั้นการออกแบบสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนการสอน ควรมีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถตอบสนองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียนได้

สภาพแวดล้อมเป็นรากฐานแห่งการสร้างความเป็นไปได้ สภาพแวดล้อมที่ดีและวางใจได้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนทราบบทบาทของตนเอง มีระเบียบวินัย มีความกล้าที่จะลองผิดลองถูกได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะและสมรรถนะที่พึงประสงค์

หนึ่งในวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลายโรงเรียนในโครงการของมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมเลือกใช้ คือการจัดพื้นที่นันทนาการสร้างสรรค์ (Starfish Maker) หรือที่แต่ละโรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้แล้วเรียกว่า Makerspace

✚ การจัดพื้นที่นักสร้างสรรค์ (Starfish Maker) ตัวอย่าง

การจัดพื้นที่นักสร้างสรรค์ (Starfish Maker) เป็นพื้นที่สำหรับนักสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้า ออกแบบ วางแผน แลกเปลี่ยนความคิด สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจ พัฒนาและแก้ไขผลงาน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ภายใน Starfish Maker มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่น จัดอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าและประดิษฐ์ผลงาน รวมไปถึงจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาและทำงานจนสำเร็จลุล่วงได้

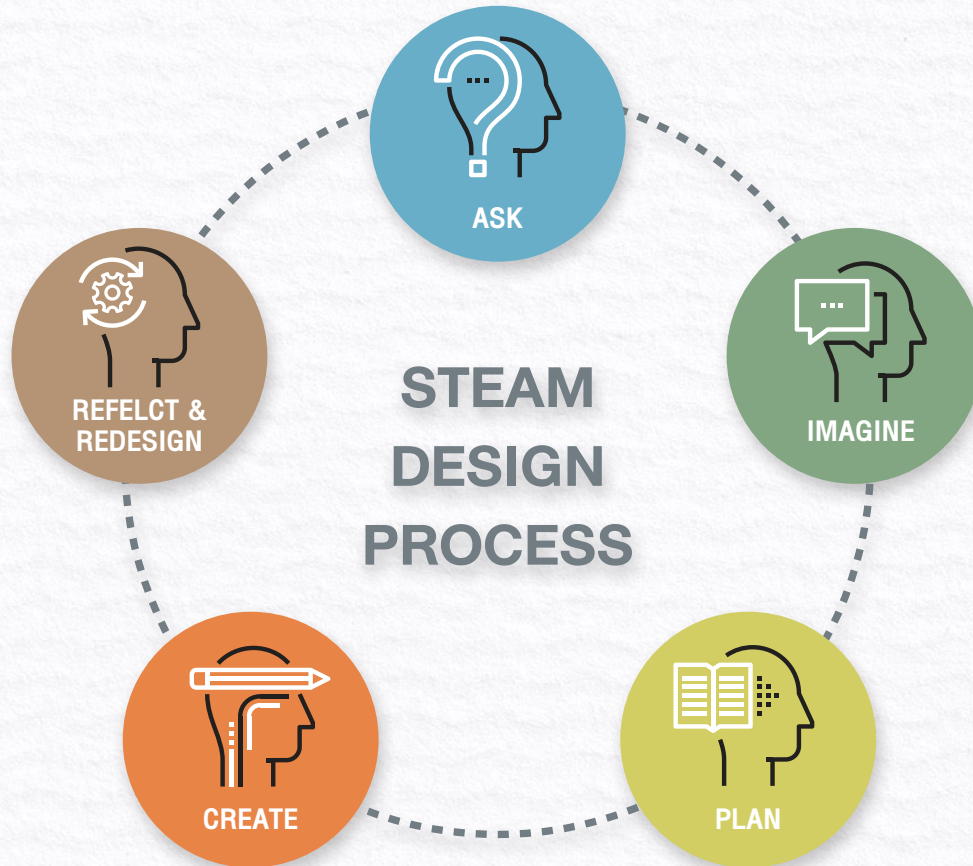

การเรียนรู้แบบเปิดกว้างผ่าน Starfish Maker เอื้อให้นักเรียนใช้ความรู้หลายสาระวิชามาบูรณาการในการแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ โดยใช้ 5 ขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (STEAM Design Process) เริ่มต้นจากปัญหา (ASK) นำไปผ่านการคิด (IMAGINE) ค้นคว้า หาคำตอบ หลังจากนั้นวางแผนอย่างละเอียด (PLAN) แล้วจึงลงมือปฏิบัติ (CREATE) สุดท้ายนำมาทดสอบและปรับปรุงแก้ไข (REFLECT & REDESIGN) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ในสหวิทยาการทั้ง 5 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (S) เทคโนโลยี (T) วิศวกรรม (E) ศิลปะ (A) และคณิตศาสตร์ (M) มาบูรณาการร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

แผนภาพ STEAM DESIGN PROCESS โดย ดร.ussws จันทรเสถียร เสริบุตร

การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม Starfish Maker จึงช่วยนักเรียนคุ้นเคยกับการคิดแก้ปัญหา
 อย่างเป็นขั้นตอน สร้างให้เป็นนักคิด นักแก้ปัญหา มีตรรกะในการใช้เหตุผล และ
 สามารถนำความรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนมาเชื่อมโยงกับบริบทในชีวิตประจำวันได้

การจัดพื้นที่ของ Starfish Maker

วิธีการจัดสถานที่ใน Starfish Maker ไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดพื้นที่คือ ต้องสามารถใช้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย มีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกต่อการลำเลียงขนส่ง การจัดบรรยากาศภายในควรกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม เอื้อให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้สะดวก ในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความเป็นส่วนตัว เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนคิดและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง การตกแต่งสถานที่ไม่จำเป็นจะต้องใช้ของราคาแพง อาจใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ นำมาดัดแปลงเป็นของตกแต่งหรือให้นักเรียนเป็นผู้ตกแต่งเองก็ได้

การจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ ควรเป็นอุปกรณ์ที่ใช้งานง่าย น่าสัมผัส เพียงพอต่อการทำงาน จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สามารถหยิบใช้ได้ง่าย การจัดพื้นที่เช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าการจัดอุปกรณ์ต่าง ๆ นั้นน่าหยิบจับมาใช้งาน อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายกับนักเรียนด้วย

การสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์นั้น อาจจัดให้มีกล่องหรือมุมห้องที่เหล่านักประดิษฐ์น้อยสามารถวางสิ่งประดิษฐ์หรือของที่ตนไม่ใช้แล้ว เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ต่อไป หรืออาจมีใครนำสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วเหล่านั้นนำมาปรับเปลี่ยนสร้างสรรค์ให้มีประโยชน์มากขึ้นได้ ส่วนผลงานที่ดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้ว ควรนำไปเก็บไว้บนชั้นวางที่สามารถมองเห็นได้ เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้คนอื่นต่อไป

 โรงเรียนบ้านปลาดาวได้ใช้อาคารเรียน Lung Dick ซึ่งเป็นอาคารเรียนชั้นเดียว ตั้งอยู่ใกล้ประตูทางเข้าหลักของโรงเรียน โดยใช้ห้องเรียน 4 ห้องเป็นที่จัดกิจกรรม Starfish Maker ซึ่งแบ่งตามลักษณะกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์เป็นหลัก ได้แก่ ห้องศิลปะและงานประดิษฐ์ ห้องอาหาร ห้องผ้า ห้องงานช่างและไฟฟ้า และห้องของเล่น

ตัวอย่างอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ในแต่ละห้อง

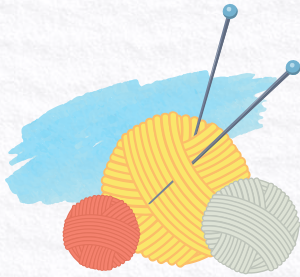
ห้องทำอาหาร ...

เตาอบ พิมพ์ขนมไทย หม้อ ตะแกรงกรองน้ำมัน กระทะ ถาด มีด ที่นวดแป้ง อ่างผสม ถาดอบ มีด เขียง ชาม และจานสังกะสี ถู่มือกันร้อน ผ้ากันเปื้อน

ห้องผ้า ...

เข็มเย็บผ้าหลายขนาด จักรเย็บผ้าขนาดเล็ก จักรเย็บผ้าขนาดใหญ่ กระจุดม ชิป ตาพลาสติก สะดิง กรรไกรตัดผ้า ด้ายหลายสี ไหมพรม ด้ายสำหรับปัก ผ้าเคมี ผ้าพื้น ผ้าลวดลาย ไยสังเคราะห์

ห้องงานช่างและไฟฟ้า ...

ปืนกาว ไขควงชุด คีมปากจระเข้ ไขควง น็อต ท่อและ ข้อต่อ เลื่อยตัดเหล็ก พวงกุญแจ ชุดวงจรไฟฟ้า หลอดไฟ LED สายไฟ มอเตอร์ เทปพัน สายไฟ รางถ่าน แม่เหล็ก ชุดบัดกรี ไขพืด สวิตช์ คีมตัดลวด ไขควงเช็คไฟ แวนตานีรภัย ถูมืองานช่าง ถ่านไฟฉายหลายขนาด

ห้องของเล่น ...

บอลพลาสติกคละสีและขนาด บอลยางคละสี
ตัวต่อพลาสติก ตัวต่อไม้ ตัวต่อรูปภาพ เครื่องครัวดินเผา
ของเล่นชุดเครื่องครัว อาหาร ผักผลไม้ ของเล่นเด็ก หุ่นคน
สัตว์จำลอง หุ่นมือและโรงละคร หนังสือสำหรับเด็ก ม้าโยก
ชุดโบว์ลิ่ง เครื่องดนตรีจำลองจากไม้ เครื่องดนตรีจริง
กีตาร์ กลอง เมโลเดียน ระนาด ขลุ่ย ฉิ่ง ฉาบ

ห้องศิลปะและงานประดิษฐ์ ...

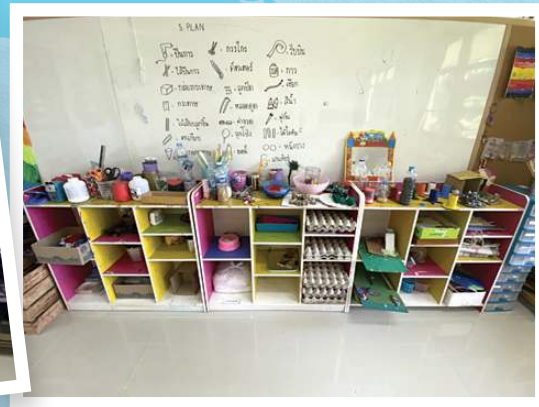
สีไม้ สีน้ำ พู่กันหลายขนาด จานสี สีเทียน สีชอล์ก
รูปปั้นปูนพลาสเตอร์ กระดาษวาดเขียน กาวลาเท็กซ์
ดินน้ำมันหลากสี กระดาษกาวใส ดินน้ำมันใช้แล้วผสมกัน
ลวด กระดาษพื้นหน้าเดียวและสองหน้าคละสี กระดาษลาย
กรรไกร สิ่งของที่รวบรวมได้จากชุมชน นักเรียน และ
ผู้ปกครองเพื่อนำมารีไซเคิล

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

... Starfish Maker ทั้ง 5 ห้องของโรงเรียนบ้านปลาตาว ...

+ โรงเรียนดอนนาอยู่

หลาย ๆ โรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดาร การต่อสู้กับปัญหาเชิงกายภาพและสาธารณสุขโรค
 ขั้นพื้นฐานที่ขาดแคลนก็ถือเป็นที่ยากแล้ว หากพูดถึงเรื่องการจัดบรรยากาศการเรียนรู้
 จึงเป็นเรื่องที่ใครหลายคนคิดว่าเป็นไปไม่ได้ เช่นเดียวกับโรงเรียนบ้านปางปอย จังหวัด
 เชียงใหม่ ที่กว่าจะดำเนินการปฏิรูปโรงเรียนมาสู่การจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ได้
 ผู้อำนวยการจรัลรักษ์ กันทา ต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อปรับปรุงโรงเรียนให้กลายเป็นโรงเรียน
 นานาอยู่เสียก่อน

“เด็กของเราเนี่ยขาดเรียนบ่อย เพราะส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ชนเผ่า ผู้ปกครอง
 ไปทำไร่ เด็กก็ไปกัน ไม่ได้ใส่ใจ มาโรงเรียนก็มา ไม่มาก็ไม่มา เราก็ต้องไปตาม โรงเรียนต้อง
 ลงทุนไปผ่อนรถหกล้อใหญ่เอาไว้ไปรับส่ง เพื่อจะทำให้เขามาโรงเรียน แล้วที่นี้รอยต่อที่ผม
 เข้ามารับราชการบริหารโรงเรียนเนี่ย สภาพบริบทโรงเรียนก็ไม่ได้เอื้อให้เด็กมาเรียน มันเป็น
 โรงเรียนดอยนะครับ อาคารเก่า ๆ โทรม ๆ ยามฤดูฝน ฝนตกมันจะเป็นร่องละเทะ ถ้าช่วงแล้ง
 โรงเรียนก็ไม่มีน้ำใช้อีกเพราะว่ามันเป็นที่สูง เลยต้องมาตั้งแผนเรื่องการบริหารจัดการน้ำ
 กันใหม่”

การที่เราจะปรับปรุงภูมิทัศน์มันก็เลยเต็มไปด้วยข้อจำกัด กลายเป็นว่าเราต้องไป
 ต่อสู้กายภาพควบคู่กันมากับเรื่องคุณภาพ ก็ใช้พลังพอสมควร เราไประดมทรัพยากรจาก
 องค์การหน่วยงานภายนอกเยอะครับ พัฒนาอาคารและระบบน้ำ ทำให้โรงเรียนมันนานาอยู่ขึ้น
 เด็กก็สนใจเรื่องมาโรงเรียนมากขึ้น เริ่มสนุกละ คุณครูก็เริ่มมีความหวัง

เมื่อก่อนมันจำกัดเรื่องน้ำ ปลุกผักก็ไม่ได้ ปลุกก็ตายเพราะน้ำไม่มี พอเราแก้ไขระบบน้ำได้แล้วเราก็เริ่มทำได้ แล้วก็มาทำโรงโกไข่ โกเนื้อ จิ้งหรีด เห็ด ทั้งหมดก็เริ่มทำได้ เพราะมีน้ำเข้ามา”

ภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคที่ได้รับการพัฒนา ทำให้การจัดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างยอดเยี่ยมไปได้มากขึ้นเช่นกัน เมื่อพื้นที่รอบโรงเรียนสามารถทำการเกษตรได้ ก็ทำให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัตินอกห้องเรียนได้มากขึ้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สัมพันธ์กับพื้นที่ แต่ยังเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเกษตรของชุมชนด้วย

“เราคิดว่าเด็กเขาเรียนในห้องเรียนมันอาจจะเครียดเกินไป เราแบ่งฐานกิจกรรมแล้วให้เขาไปเรียนตามฐานด้วย ก็เป็นที่มาในเรื่องของคอนเสิร์ตโรงเรียน เรื่องแหล่งเรียนรู้ งานอาชีพในโรงเรียน ในช่วงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ให้เลือกเรียนตามความสนใจโดยมีครูที่ปรึกษาประจำฐาน มีทั้งหมด 5 ฐานกิจกรรม คือ กล้วยน้ำว่าแปลงร่าง พี่ผักสร้างพลังชีวิต เห็ดปลอดภัย ปุยหมักไส้เดือนเพื่อสิ่งแวดล้อม ปศุสัตว์น้อมนำสุข มี 5 ฐานกิจกรรม ออกแบบตามวิถีของเด็กนี้แหละ เขาอยู่ยังไงก็ให้เขาเรียนรู้จากสิ่งนี้”

+ พื้นที่การเรียนรู้ที่อนุญาติให้ทั้งครูและนักเรียนพลาดได้

พื้นที่สร้างสรรค์ที่มีบรรยากาศน่าอยู่ มีอุปกรณ์ที่พร้อมเพรียงน่าใช้ ย่อมช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและทำให้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ใต้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี แต่ในความเป็นจริงของโรงเรียนไทยที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดมากมาย การจัดพื้นที่ทางกายภาพให้สมบูรณ์แบบตั้งแต่ขั้นแรกเริ่มนั้น เป็นเรื่องที่ได้ค่อนข้างยาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าการจัดพื้นที่ทางกายภาพ คือ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนไม่ว่านักเรียนหรือครู สามารถเรียนรู้และพัฒนาจากความผิดพลาดของตัวเอง สิ่งเหล่านี้ต่างหากที่เป็นหัวใจสำคัญและสามารถเริ่มทำได้ตั้งแต่ขั้นแรกของการดำเนินงาน เหมือนอย่างที่คุณอำนวยการอำนาจ เณรรักษา ได้ดำเนินการกับโรงเรียนวัดบ้านโคก จังหวัดสมุทรสาคร

“ที่นี่ทำเหมือนบ้านปลาดาวเลยครับ มีห้องครัว แล้วก็มีห้องสร้างสรรค์ ห้องประดิษฐ์ จากวัสดุเหลือใช้ แล้วก็มีห้องแอดดิง ก็จะเกี่ยวกับการเดินรองเท้าต่าง ๆ ที่เด็กชอบ อีกห้องหนึ่งจะเป็นสตูดิโอ มีไอแพดให้ใช้ถ่ายทำ ให้เด็กเป็นพิธีกร มันก็มีปัญหาสารพัดเกิดขึ้นมา เราก็ค่อย ๆ แก้ไป

ตอนแรกสตูดิโอมีปัญหาว่าไม่มีไอแพด คุณครูก็เอาไอแพดส่วนตัวมาใช้ถ่ายทำแรก ๆ เด็กก็เขินมากเลย เวลาเขามาเป็นพิธีกร 2 คน ก็เอาแต่พูดเก๋กัน เฮอสิ ๆ เฮอสิ ๆ แล้วก็หัวเราะกัน มาตอนหลังนี่แจ่วเลยครับ เด็กรู้จักวิธีการแล้ว เริ่มรู้จักการถ่ายภาพ จนตอนหลังทั้งคุณครูและเด็กมีความสุข ครูก็พอใจ เด็กก็พอใจ

★ พอไปถึงเรื่องอาหาร ปัญหาเกิดมากเพราะอุปกรณ์เราไม่พร้อม เราก้ได้งบประมาณสนับสนุนจากชุมชน ครูเขาก็ไปซื้อตู้อบแบบเล็ก ๆ ที่แม่ใครตัวละพันกว่าบาท แต่เขาก็ไม่มีความรู้เรื่องตู้อบ เห็นถูกใจก็ซื้อเลยพันกว่าบาท สองตัว สองพันกว่าบาท เขาโทรมาบอกว่าลดราคา เราก้บอกว่าจะเอาก้เอา ครูเป็นคนสอนครูตัดสินใจได้เลย เชื้อไหมครั้บว่าซื้อมาใช้ไม่ได้ อบคุกกี้ยังงี้ก็ไม่สุก เพราะมันเป็นตู้ไมโครเวฟที่มันอุ่นเฉย ๆ เราก้บอกว่าเป็นไร เราทำแบบนี้ทั้งครูและเด็กก็ได้เรียนรู้ ครูก็ไม่เก่งทำอาหาร ทำขนม แต่ครูก็ได้เรียนรู้แล้ว พอไม่มีตู้อบก้พลิกแพลงมาใช้กระทะอบบ้าง ตอนหลังพอดีมีคนข้างโรงเรียนเขาซื้อตู้อบมาตู้ละสี่พันกว่าบาท เราก้ไปซื้อมาใหม่ เลยได้ใช้ตั้งแต่ ป.1 ถึง ป.6 เลย”

หลายโรงเรียนที่สนใจการจัดพื้นที่สร้างสรรค์จากต้นแบบของ Starfish Maker อาจมีความกังวลในด้านงบประมาณเป็นประการแรก ๆ แต่แท้ที่จริงแล้ว Starfish Maker หรือที่แต่ละโรงเรียนเรียกว่า Makerspace ไม่จำเป็นต้องราคาแพง ขอเพียงจัดหาให้นักเรียนได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม ปลอดภัย ก็สามารถทำให้เด็กบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้จากการลงมือทำจริงได้เช่นกัน ตัวอย่างจากโรงเรียนวัดบ้านโคกก็ได้แสดงให้เห็นชัดเจนแล้วว่า การจัดบรรยากาศห้องเรียนนั้นเป็นเรื่องที่โรงเรียนและชุมชนพัฒนาไปร่วมกันได้ระหว่างทาง

“ความช่วยเหลือจากชุมชนหรือกรรมการสถานศึกษาจะเป็นในรูปแบบงบประมาณ เขาจะจัดงานหารายได้ให้โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนก็เอามาใช้บริหารทั้งหมด อย่าง Makerspace เราใช้ซื้อเครื่องอบ เตาก๊าซ ซื้อหมดครีบ หม้อ ตะหลิว กระทะ ซึ่งอุปกรณ์ของโรงอาหารเราเอามาใช้ไม่ได้ เขาต้องเก็บไว้ใช้ทำอาหารให้เด็ก งบประมาณของราชการบางส่วนก็ไปซื้ออุปกรณ์ที่ใช้กับงานประดิษฐ์ มีดคัตเตอร์ ปืนกาว ตัวเชื่อมหัวแร้ง บัดกรี ส่วนใหญ่แล้วเราก็จะขอจากชุมชนด้วย อย่างห้องแอดดิงนี่ก็ได้รับบริจาคชุดเก่า ๆ เยอะ ด้รองเท้า กระเป๋าสะพายสวย ๆ ห้องที่นี่ตอนแรกไม่พอ ใช้โรงอาหารทำเรื่องอาหาร ใช้อาคารอเนกประสงค์ทำห้องประดิษฐ์ ให้เด็กมานั่งกับพื้น ห้องแอดดิงก็ทำในห้องเรียนที่ว่าง ตอนนั้นยังไม่ค่อยมีอะไร พอเริ่มทำมาเราก็ค่อย ๆ ปรับ ตอนนี้เราปูพื้นกระเบื้องอาคารอเนกประสงค์แล้ว เราจะทำห้องครัวกับห้องประดิษฐ์แบ่งคนละครึ่งเลยครับ”

+ ห้องเรียนไม่มีโต๊ะ

ครูณิชาภัฏฐ์ อีระบุญยภรณ์ โรงเรียนวัดป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่ คือครูอีกคนหนึ่งท่านที่ได้มีโอกาสมาดูงานที่โรงเรียนบ้านปลาตาว และนำแนวความคิดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ไปปรับใช้ที่โรงเรียนของตัวเองในวิชาวิทยาศาสตร์

“จัดบรรยากาศในห้องเรียนก่อนเป็นอย่างแรกเลยค่ะ อันดับแรกครูมาเปลี่ยนห้องเรียนวิทยาศาสตร์ของครู เอาสิ่งของใกล้ตัวมาสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีต้นไม้ที่ทำจากถุงพลาสติก แล้วก็จัดห้องเรียนให้ไม่เป็นแพตเทิร์น ปรับเปลี่ยนให้พื้นที่ดูโล่ง ๆ ไม่มีโต๊ะนักเรียนเยอะเหมือนเมื่อก่อน เพื่อให้มีพื้นที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมได้มากขึ้น แล้วก็ไม่ได้วางโต๊ะตายตัว เด็กจะขยับไปนั่งเรียนมุมไหนของห้องก็ได้ค่ะ”

องค์ประกอบ 9 ด้าน

แผนการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

“ครูสอนวิชาการตามตัวชี้วัดเลยคะ แต่เมื่อก่อนครูวิทยุก็จะพูดหลักการ ความเป็นกรด มีค่าเท่านี้ ความเป็นด่างมีค่าเท่านี้ จบ แต่ที่ครูทำคือที่บ้านนักเรียนมีอะไรก็เอามาแนะ มาทำการทดลองกัน จะนั่งทำมุมไหนก็ได้ นักเรียนก็มาช่วยกันตกแต่งห้องวิทยุด้วย มาวาดรูปให้ครู จัดมุมบ่อย ๆ เดือนนี้เอาโต๊ะครูมาอยู่มุมนี้ก็ได้”

สมารถก็ต้องมี วิชาการก็ต้องได้ การจัดพื้นที่ให้นักเรียนเคลื่อนย้ายได้อิสระในคาบเรียน วิชาการที่ต้องการเน้นเนื้อหาสาระ อาจทำให้นักเรียนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กเล็กสมาธิหลุดได้ง่าย ครูณิชาภักดิ์ จึงได้คิดค้นกลยุทธ์ใหม่ที่จะช่วยให้นักเรียนมีระเบียบได้ ภายใต้บรรยากาศ การเรียนรู้ที่เป็นมิตร

“ครูได้อิเดียมาจากบัตรสะสมแต้มของเซเว่นคะ ครูจะมีบัตรลูกนั่งให้คนละ 1 สิทธิ์ สามารถลูกได้ 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของนักเรียน บัตรลูกนั่งเป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ เลยนะคะ โดยเฉพาะเด็ก ป.1 เขาจะลูกโดยไม่ระเบียบ ถ้านักเรียนจะไปห้องน้ำ เขาก็ต้องเอาบัตรนี้ มาให้ครู จะใช้ไปเข้าห้องน้ำ ไข้ลูกไปหาเพื่อน ไข้ไปโน่นนี่ ถ้าทำย ชั่วโมงไม่ได้ใช้บัตรนี้เลย บางชั่วโมงก็จะจับฉลากของรางวัลคะ บางทีก็ได้ลูกอมไป หรือให้คะแนนใน Class Dojo ในส่วนของการตั้งใจเรียนคะ

ห้องเรียนของครูจะไม่ค่อยเงียบเลยคะ แต่ครูมีข้อตกลงคือ ถ้าครูอธิบายทุกคนต้องเงียบ ถ้าใครอยากถามให้ยกมือขึ้น ถ้าเวลาทำงานปรึกษากันมันก็จะเหมือนนกกระจอกอะคะ ค่อยๆ เถียงกัน ครูก็ให้เด็กคุยไป เธออยากเป็นเลดี้ก้าก้า อยากจะเอาวิกผมมาใส่ตอนเรียน เธอก็มาใส่เลย ครูไม่ซีเรียส”

+ พื้นที่เวิร์กของ “กาดละอ่อน”

โรงเรียนแม่คือวิทยามีการวางแผนเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของช่วงชั้นที่สาม โดยเน้นไปที่การสร้างแรงบันดาลใจทางอาชีพ นักเรียนสามารถเลือกเรียนอาชีพต่าง ๆ จากวิชาเลือกที่มีกว่า 30 วิชา และได้ออกไปฝึกงานกับธุรกิจจริงในชุมชนอย่างน้อยคนละ 20 ชั่วโมง เพื่อให้นักเรียนค้นพบแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพของตัวเองได้

หลังจากผ่านการฝึกงานจริงมาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่การเรียนรู้ให้เหล่าผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ทั้งหลายได้ปล่อยพลังความคิดสร้างสรรค์ทางธุรกิจของตัวเองออกมาอย่างอิสระ ผู้อำนวยการสุรียน สุริโยตร จึงได้มีแนวคิดในการจัดกิจกรรม “กาดละอ่อน” โดยจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้กลายเป็นตลาดนัดจำลองที่เด็ก ๆ สามารถมาค้าขายได้จริง

“เรามีทั้งเรียนรู้ทฤษฎี ลงมือปฏิบัติ สุดท้ายก็เอามาค้าขาย เพราะทุก ๆ วันศุกร์ของ สัปดาห์ ตอน 11.30 น. ถึง 13.30 น. จะมีกิจกรรม กาดละอ่อน นะครับ เป็นพื้นที่ค้าขาย ที่เราจะเปิดให้เด็กที่สนใจอยากจะเอาอะไรมาขายก็สามารถมาตั้งร้านในไลน์กิจกรรมของ โรงเรียน ก็ได้ห้อง ๆ หนึ่ง ๆ ไปซื้อไปขายกัน สนุกครับ เป็นกิจกรรมของทั้งโรงเรียนเลย คนจัดการตลาดจะเป็นคณะกรรมการนักเรียน ก็เหมือนเขาเป็นเจ้าของตลาด ศุกร์นี้ใครจะขายอะไร ก็ต้องไปลงทะเบียนตรงนั้นก่อน ก็ให้คณะกรรมการเขาจัดการ” ✨

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

“ปีหน้าคิดว่าจะหาเงินสักก้อนหนึ่งเอาลงไปในตลาดให้เขาฝึกหมุนเงินกัน ตอนนี้กลุ่มอาชีพที่ทำไปแล้วโรงเรียนก็ให้เงินไปก้อนหนึ่งครับ ก็ไปจัดการดูว่าเหลือเท่าไร สิ้นปีเรามีกำไรขาดทุนยังไงก็ให้ไปหมุนกันดู ซึ่งอันนี้อยู่ในรายวิชาอาชีพแต่ละอาชีพ แต่ตัวตลาดผมก็ว่าจะหาเงินให้เขา ลงไปหมุน เพราะปีที่ผ่านมาระเราเจอว่ามันก็มีแค่การซื้อขาย แต่ตัวตลาดจริง ๆ มันจะต้องมีมากกว่านั้น บางที่บางตลาดมันมีวงดนตรีเข้ามาเล่นด้วยนะครับ มันมีเรื่อง การแสดงในพื้นที่ตลาดด้วย เราก็มีกลุ่มวิชาพหุปัญญาที่เป็นด้านอื่น ๆ อยู่นะครับ ก็บอกเขาว่าตรงนี้เป็นพื้นที่ให้เอาไปลงได้นะ อย่างวันนี้จะมีวงดนตรีมา 1 วง คนบริหารตลาดก็ไปจ้างน้อง ป.4 ที่เขามีวงเอามาเล่นแบบนี้ครับ ผมก็สมมุติตลาดจริง ๆ ให้เขาดูว่าจะเป็นอย่างไง”

เทคโนโลยี

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้า และได้เข้ามามีบทบาทในวงการการศึกษา เกิดเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการข้อมูลต่าง ๆ ผู้นำควรที่จะกำหนดนโยบายและรูปแบบการใช้งาน รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทักษะ (Coach) ในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ (Info) และเพิ่มผลผลิตของการทำงาน รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (Classroom) ให้ได้อย่างเหมาะสมตามพัฒนาการของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา เช่น การใช้ Google Drive ในการจัดเก็บข้อมูล ไฟล์งาน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งง่ายต่อการค้นหาและทุกคนสามารถเข้าถึงเอกสารได้ตามต้องการ หรือการใช้ Google Form สสำรวจหรือเก็บข้อมูลของสมาชิกในโรงเรียน ซึ่งจะสามารถนำผลการตอบกลับมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

+ ตัวอย่างเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ในยุคสมัยที่บุคลากรในทุกอาชีพต้องปรับตัวให้ก้าวทันเทคโนโลยี สำหรับวงการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาเองก็ต้องรู้จักปรับตัวและพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ รวมถึงเปิดใจที่จะเรียนรู้การใช้เครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับจังหวะการเรียนรู้ของนักเรียนรุ่นปัจจุบันที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยี ตัวอย่างเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ใช้งานง่ายและได้รับความนิยมมีดังนี้

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

แอปพลิเคชันห้องเรียนสมมุติที่ช่วยให้ครูบริหารจัดการห้องเรียนได้ง่ายขึ้น สามารถเพิ่มรายชื่อนักเรียนเข้าไปในระบบออนไลน์ และใช้บันทึกคะแนนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน โดยครูสามารถใช้ฟังก์ชันเพิ่มหรือลดคะแนนนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในห้องเรียนได้

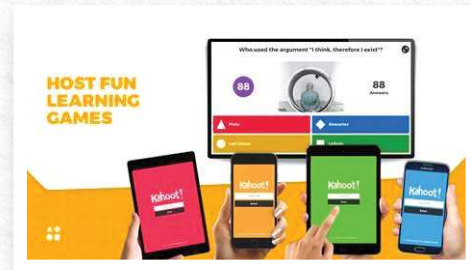
The screenshot shows the Class Dojo interface for an English G.6B class. The top navigation bar includes 'Classroom', 'Portfolios', 'Class Story', and 'Messages'. Below this, there are options for 'Student login', 'Invite parents', and 'Options'. The main area displays a grid of student avatars, each with a name and a score. The 'Whole Class' score is 85. The students and their scores are:

Student Name	Score
Whole Class	85
Apirak	4
Chinnapat	1
Jakkapong	1
Jaruphop	0
Jeerawat	7
Jessada	3
Jirapinya	7
Kanjana	5
Napapat	5
Nattapat	5
Nattatida	5
Pakawat	3
Panich	5
Pantida	6
Peerapas	1
Piyapat	3
Pornsawan	6
Rattapoom	5
Sarunyoot	6
Sawitree	3
Suchart	1
Tanonchai	1
Tantipol	2

At the bottom, there is a toolbar with various tools: Toolkit, Attendance, Select multiple, Random, Timer, Big Ideas, and Invite parents (0%).

แอปพลิเคชันสร้างเกมถามตอบแบบปรนัย โดยครูสามารถเพิ่มคำถามและตัวเลือกคำตอบเองได้ และนักเรียนสามารถร่วมเล่นเกมได้ โดยการส่งคำตอบมาที่ครูผ่านสมาร์ตโฟนของนักเรียนภายในเวลาที่กำหนด แอปพลิเคชันจะประมวลคะแนนให้ทันที พร้อมกราฟที่แสดงจำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อ

เครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล และประเมินผลนักเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนจะมีกระดาษ QR Code ประจำตัวที่บอกตัวเลือก A B C D เมื่อครูต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามให้นักเรียนชูกระดาษคำตอบของตัวเองขึ้นมา จากนั้นครูสามารถใช้สมาร์ตโฟนสแกนคำตอบของนักเรียนเก็บเป็นข้อมูล แล้วนำไปประมวลผลได้ทันที แอปพลิเคชันนี้ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการเช็คชื่อแบบสอบถาม หรือเกมต่าง ๆ

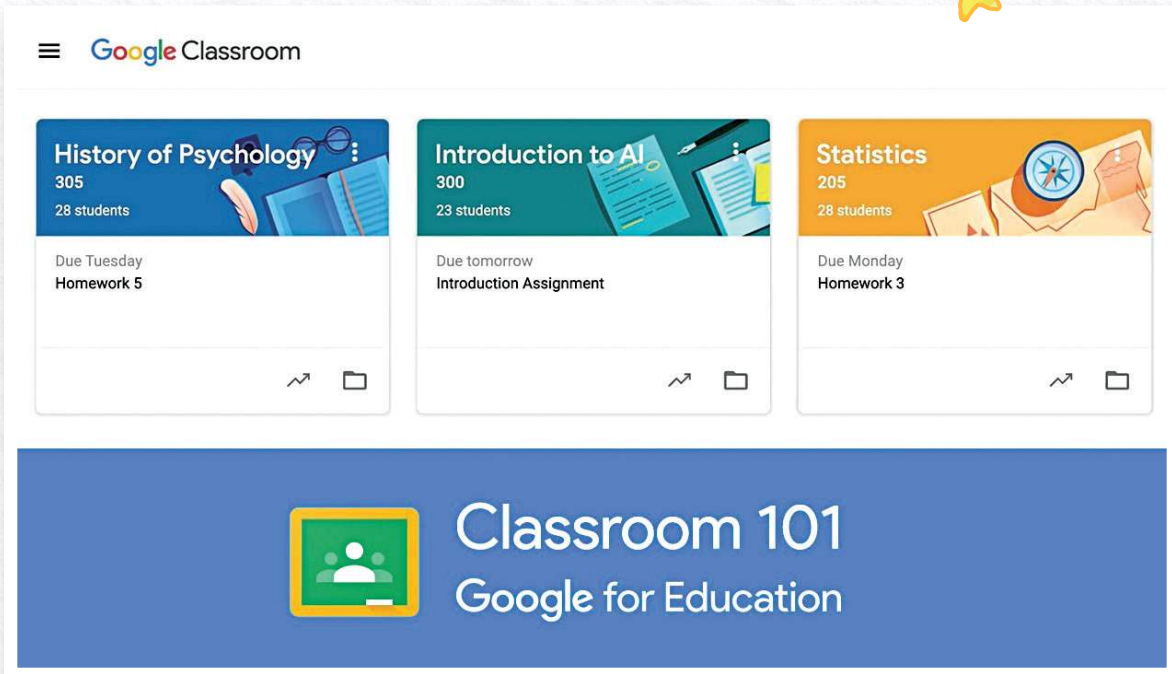

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

Google Classroom

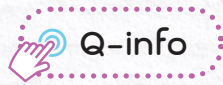
เครื่องมือที่นำบริการต่าง ๆ ของ Google ทั้ง Google Docs, Drive และ Gmail รวมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกครูในการสร้างหรือจัดเก็บเอกสารหรือใบงานต่าง ๆ ที่ใช้ในห้องเรียน อีกทั้งยังช่วยในการส่งหรือตรวจการบ้านออนไลน์ได้ด้วย

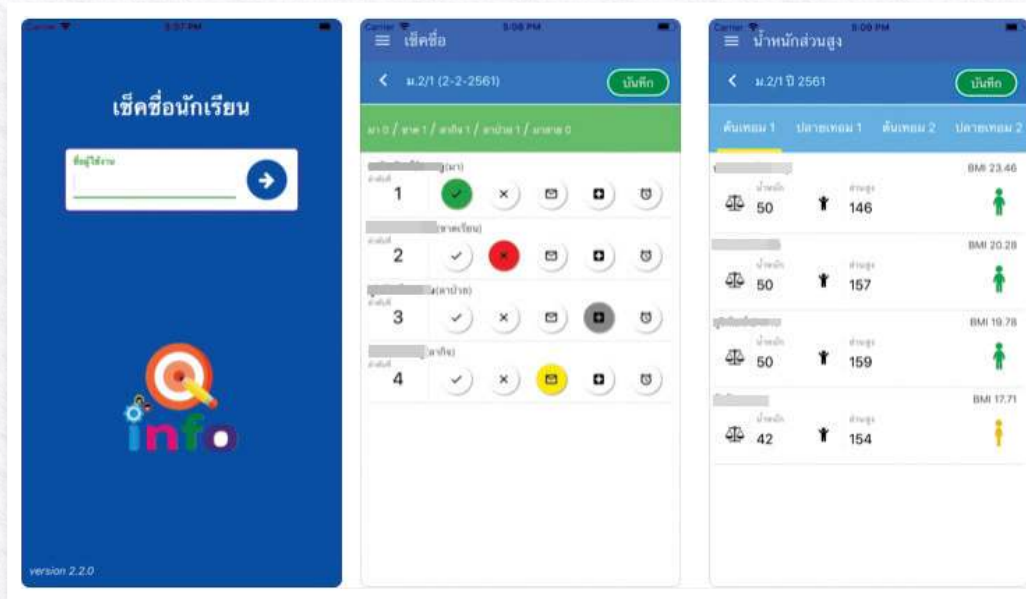
The screenshot displays the Google Classroom interface. At the top left is the Google Classroom logo. Below it are three course cards:

- History of Psychology**: Course ID 305, 28 students. Due Tuesday, Homework 5.
- Introduction to AI**: Course ID 300, 23 students. Due tomorrow, Introduction Assignment.
- Statistics**: Course ID 205, 28 students. Due Monday, Homework 3.

Each card includes a small icon of a graph and a folder icon at the bottom right. Below the course cards is a blue banner for "Classroom 101" by Google for Education, featuring a green icon with a person silhouette.

เครื่องมือลดภาระครูที่รวบรวมข้อมูลตั้งแต่ การเช็คชื่อขาดลามาสายทั้งแบบรายวันและรายวิชา นำหนักส่วนสูง ผลการสอบ คะแนนกิจกรรม ฯลฯ ทั้งหมดเพื่อนำไปประเมินผลและนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น ช่วยให้ครูไม่ต้องเสียเวลาทำโปรแกรมบันทึกผลการเรียนรายวิชา (ปพ.5) และแบบรายงานผลพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6)

+ แอปพลิเคชันลดภาระครู

โรงเรียนแม่คือวิทยาได้ปรับแนวทางการเรียนการสอนมาเน้นที่ทักษะวิชาชีพและให้เด็กได้ฝึกงานจริง สิ่งที่มาคือการวัดผลนักเรียนรายบุคคลที่ต้องเกิดขึ้นทันทีในทุกวันที่ทำกิจกรรม ทำให้ผู้อำนวยการสุรียน สุริโยตร ต้องคิดหาทางนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการภาระงานเหล่านี้ของครูให้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

“ของเราเน้นเรื่องทักษะ สิ่งที่ต้องปรับตามคือเราต้องรีบเก็บการวัดผลประเมินผล ขณะนั้นให้ทันครับ จากเดิมเวลาเราเรียนวิชาที่เป็นเนื้อหา เรียนไปวันนี้ก็ยังไม่ต้องสอบก็ได้ ค่อยไปสอบความรู้ เมื่อกลางภาคหรือปลายภาคก็ได้ไม่เป็นไร แต่พอวิชาเราเป็นทักษะ กิจกรรม สมมุติให้เด็กทำกิจกรรมตัวนี้ปุ๊บ เรามิตัวเป้าหมายผลการเรียนรู้ไว้เรียบร้อย คุณครูต้องการให้เกิด ๓ เวลานั้น ก็ต้องเก็บการวัดผลตรงนั้นทันที เราไม่สามารถรอไปจนถึงกลางภาคแล้วค่อยมาสอบทักษะได้นะครับ พอเป็นแบบนี้ถ้าจะมาใช้วิธีเก็บแบบเดิมมันจะยุ่งยากมากครับ เป็นภาระของครูที่จะต้องมาสร้างแบบบันทึกจะต้องมีเช็คลิสต์ของนักเรียนแต่ละคนแต่ละชั่วโมง เราก็ต้องหาวิธีทำยังไงให้มันง่ายขึ้นให้คุณครูไม่รู้สึกร่ามันเป็นภาระ เราก็บอกว่าต่อไปเด็ก ๆ ทำกิจกรรมอะไร ครูก็ถ่ายรูปก็พอ แล้วค่อยไปใส่คะแนนทีหลังก็ได้ครับ ที่ผ่านมาเราใช้ Class dojo เป็นตัวที่ช่วยประเมินทักษะให้ทันที ครูแค่เปิดขึ้นมาแล้วก็คลิกให้คะแนนแต่ละคนตรงนั้นได้เลยครับ”

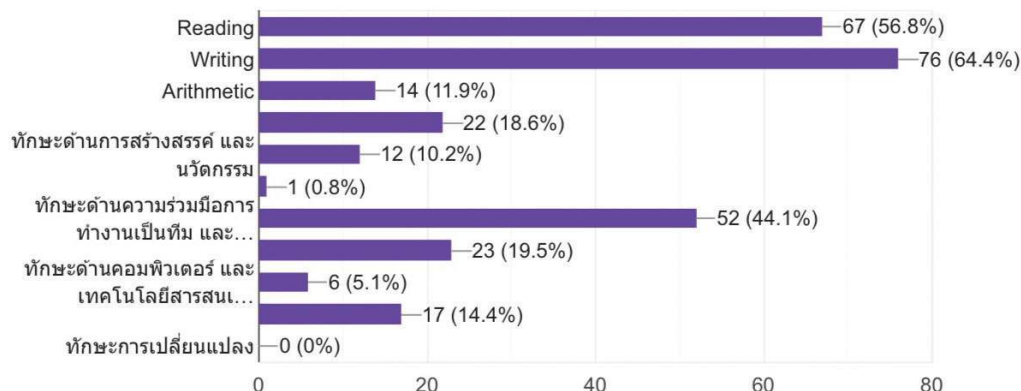

การที่เทคโนโลยีจะเข้ามาอำนวยความสะดวกครูได้อย่างเต็มทีนั้น ส่วนหนึ่งฝ่ายบริหารของโรงเรียนเองต้องเปิดกว้างและยืดหยุ่น โดยเน้นไปที่ผลลัพธ์มากกว่าการยึดติดกับรูปแบบเอกสาร

จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 คือการเรียนรู้ 3RX8C

คำตอบ 118 ข้อ

การเก็บข้อมูลโดยใช้ Google form

“เราพยายามจะเปลี่ยนการเก็บหลักฐานในการเรียนเป็นให้มันเป็นไฟล์ไม่ต้องเป็นกระดาษตอนนี้ก็มาได้ตัว Q-info เป็นเทคโนโลยีที่จะเอามาช่วยเก็บหลักฐานการเรียนรู้ อย่างครูถ่ายรูปกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ ก็ส่งไปทิ้งไว้ที่ไหนสักที่หนึ่ง รวม ๆ ไว้ก่อนได้ ก็กำลังหาเครื่องมือที่มันสะดวกง่าย ๆ เก็บได้ทันที อย่าง Google form ก็น่าจะช่วยได้ครับ หลังจากสอนแทนที่ครูจะต้องไปกรอกแบบบันทึกหลังสอน ครูก็แค่นัด ๆ เข้าไปเลยนะครับ จะส่งเลยก็ได้ โรงเรียนไม่ได้ซีเรียสเรื่องแบบฟอร์มอะไรเลย”

+ เทคโนโลยีกับเด็กอนุบาล

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไม่ได้เหมาะสำหรับเด็กโตเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการห้องเรียนอนุบาลได้อีกด้วย ที่โรงเรียนบ้านป่าเหมือด จังหวัดเชียงใหม่ ครูวรรณพิศา พฤกษมา มีเทคนิคในการกระตุ้นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ห้องเรียน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อเสริมแรงเชิงบวกและเลี่ยงการออกคำสั่งที่จำกัดพฤติกรรมหรือการสร้างแรงกดดันกับเด็กเล็ก

“พยายามที่จะใช้ Class dojo เข้ามาช่วยค่ะ จะมีการให้คะแนนหลังจากทำกิจกรรมเสร็จ แล้วก็มีการบวกคะแนนพฤติกรรมที่พึงประสงค์เข้าไป เช่น มีความคิดสร้างสรรค์ดีมากเลย ครูพิมพ์ให้บวกเพิ่ม 1 คะแนน คะแนนก็จะขึ้นไปที่รูปของตัวเอง เขาก็รู้สึกภูมิใจหรืออย่างวันนี้หนูนำเสนอเพื่อน ๆ เก่งมากเลย เพื่อน ๆ ชอบมากก็ให้อีก 1 คะแนน ถ้าน้องไม่ตั้งใจทำงานเลย น้องเล่นอยู่มุมเมกเกอร์ อาจทำให้เกิดอันตรายได้ ครูพิมพ์ลบคะแนนนะ เขาจะรู้ว่าพฤติกรรมนี้เขาไม่ควรที่จะทำต่อเพราะถ้าเขาทำจะโดนลบคะแนน คะแนนจะน้อยกว่าเพื่อน”

★ ในหนึ่งสัปดาห์จะมีสองวันที่นักเรียนสามารถโหวตเพื่อเลือกเรียนเรื่องอะไรก็ได้ โดยครูวรรณพิศา จะจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เข้ากับหัวข้อนั้น ๆ พร้อมจัดสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเรียนของนักเรียนเพิ่มเข้าไปด้วย

“ก็ต้องทำการบ้านเหมือนกัน ถ้าสมมุติน้องเรียนเรื่องนี้จะต้องจัดสภาพแวดล้อมประมาณไหนดี หรือว่าจะต้องมีเพิ่มอะไรเข้าไป ครูจะต้องทำการบ้านก่อน แต่ว่าจะไม่ได้ป้อนให้เด็กตรง ๆ เลยนะคะ แค่ออยเป็นโค้ชให้เขาว่า น้องลองดูซิว่า ถ้าหนูสนใจอยากจะทำไดโนเสาร์ พันธุ์เนี่ย หนูลองเข้าไปที่มูมนิทาน ดูซิว่าน้องสามารถใช้หนังสือนิทานเล่มไหนหรือว่าใช้ AR Book เล่มไหนได้บ้าง ที่ห้องก็จะมี iPad แล้วก็จะโหลดโปรแกรม AR สำหรับให้เขาสืบค้นข้อมูล ถ้ามันเป็นหนังสือนิทาน 3 มิติที่มีไดโนเสาร์โผล่ออกมา เห็นส่วนสูงเห็นอะไรต่าง ๆ เขาก็จะเล่นของเขากัน ก็จะมีเด็กเมืองที่เป็นเด็กทันสมัยนิดนึง บางคนมาจากพม่าก็อาจจะค่อนข้างเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีเท่าไร เด็กเมืองก็จะเป็นเหมือนตัวดันแบบช่วยให้เพื่อนอยากรู้เพิ่มขึ้นค่ะ”

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

ในยุคที่เด็กรุ่นใหม่เติบโตขึ้นมาพร้อม ๆ กับเทคโนโลยีรายล้อมรอบตัว การจำกัดไม่让孩子เข้าถึงเพื่อตัดปัญหาพิษภัยจากโลกเทคโนโลยีคงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากขึ้นทุกที แนวทางที่น่าจะเหมาะกับการสร้างคนเพื่อสังคมแห่งอนาคต จึงน่าจะเป็นการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ ที่จะช่วยเปิดโอกาสให้ครูสามารถสอดแทรกแนวคิดที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมได้อีกด้วย

“ก็จะพยายามให้เขารู้จักการใช้เทคโนโลยีให้มากที่สุด พยายามจะสอนเขาด้วยว่าประโยชน์มันเป็นอย่างไง ถ้าใช้ถูกวิธีมันจะเป็นอย่างไร แต่ถ้าเล่นไม่ถูกวิธีเล่นมากเกินไป โทษจะเป็นอย่างไร พยายาม

ที่จะสอดแทรกตลอด เราตั้งใจของเราว่า เด็กห้องเราจะต้องเอากรอบของ STEAM Design Process แล้วก็ตัวทักษะศตวรรษที่ 21 ขึ้นมาตั้งเป็นโจทย์ค่ะ ว่าเราจะบูรณาการให้เขาได้อะไรบ้าง พยายามจะหาสิ่งใหม่ ๆ ให้เขาได้เรียนรู้ เพื่อวันหนึ่งที่เขาออกไปข้างนอก เขาจะได้รู้จักว่าอันนี้เขาเรียกว่าอย่างนี้ มีวิธีการใช้แบบนี้ หรือว่ามันสามารถทำอะไรได้บ้างค่ะ”

การขับเคลื่อนด้านการสอน

การที่จะนำพาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักสูตร ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามความมุ่งหวัง สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 นั้นได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน รวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตลอดจนเกณฑ์การวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นกรอบแนวทาง และสามารถปรับใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาจึงสามารถออกแบบได้อย่างอิสระภายใต้กรอบและทิศทางที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างถ่องแท้ เพราะจะนำไปสู่การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมไปถึงออกแบบการวัดและการประเมินผลที่สอดคล้องกัน โดยมีผู้บริหารคอยสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อสร้างการขับเคลื่อนในด้านการสอนของครู

การขับเคลื่อนด้านการสอน มีปัจจัยหลัก 3 องค์ประกอบ คือ หลักสูตรและการประเมินรูปแบบและการปฏิบัติการสอน และการพัฒนาวิชาชีพ

**หลักสูตรและ
การประเมิน**

**รูปแบบและการ
ปฏิบัติการสอน**

การพัฒนาวิชาชีพ

หลักสูตรและการประเมิน

ผู้นำจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาครู (Coach) โดยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและสามารถพัฒนาแผนการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมต่อผู้เรียน รวมทั้งสามารถเลือกใช้วิธีการในการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถสะท้อนถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและทักษะที่ได้รับการพัฒนาได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จะต้องตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ทั้งนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักคุ้นเคยกับการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ ซึ่งใช้เมื่อครูผู้สอนต้องการตัดสินผลการเรียน ให้เกรด หรือสรุปผลการเรียนรู้ที่ผ่านมาของเนื้อหาในแต่ละบทเรียนและแต่ละภาคการศึกษา

การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) คือการประเมินระหว่างการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต่อไป โดยครูผู้สอนจะต้องใช้วิธีที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล นอกจากจะส่งผลดีแก่ผู้เรียนแล้ว การประเมินเพื่อพัฒนายังทำให้ครูได้ข้อมูลที่สามารถ

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

นำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้นด้วย โดยการประเมินผลในลักษณะนี้ถือว่าการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment)

ปัจจุบันครูผู้สอนเริ่มสร้างสรรค์การเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากยิ่งขึ้นโดยมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการสื่อสารของผู้เรียน ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินผู้เรียนมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

+ การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment)

การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินผลระดับชั้นเรียนที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เป็นหลักฐานที่บ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ผลงานหรือชิ้นงาน แฟ้มสะสมงานและการสังเกตการณ์พฤติกรรมการเรียนรู้

การประเมินผลตามสภาพจริงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้เรียนเนื่องจากรูปแบบการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้นอกเหนือไปจากการได้รับการประเมินจากผู้อื่น แล้วผู้เรียนยังจะได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเองเพราะการประเมินจะประกอบด้วยวิธีการและ ผู้ประเมินที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ และพัฒนานตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

+ วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง

1. การสังเกตพฤติกรรม (Observation) ผู้ประเมินจะดำเนินการสังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้กำหนดประเด็นในการสังเกตผู้เรียน

2. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นรูปแบบการประเมินที่นิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากผู้เรียนสามารถคัดเลือกผลงานที่ประสบความสำเร็จจากการลงมือปฏิบัติของตนเอง รวมทั้งสามารถแสดงออกถึงพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในชั้นปี ดังนั้น การประเมินแฟ้มสะสมงานจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คัดเลือกและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างอิสระ มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ซึ่งมักจะเป็นเกณฑ์การประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า และควรให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเองด้วย

+ วัดผลทั้งในและนอกระบบ

การวัดความสำเร็จของโรงเรียนจากคะแนน O-NET ทำให้หลายโรงเรียนไม่กล้าจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แปลกแหวกแนว เพราะจะทำให้ไม่เหลือเวลาสำหรับติวข้อสอบ แต่ผู้อำนวยการประทีน ตั้งใจ โรงเรียนพร้าวบูรพา เลือกที่จะปรับหลักสูตรให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นควบคู่ไปกับการได้รับความรู้ที่ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

“ปัญหาที่คือการที่โรงเรียนต้องไปสอดรับกับการสอบ ไม่ว่าจะเป็นการวัดผลระดับชาติ โอนเน็ต ป.6 ม.3 เอ็นที ป.3 อาร์ที ป.1 และข้อสอบกลางของ ป.2 ป.4 ป.5 ม.1 ม.2 เพราะว่าการสอบมันจะต้องเน้นทฤษฎีที่เรียนในห้องเรียน แต่ละโรงเรียนก็ต้องไปวางแผนเพื่อจะฉุดให้คะแนนโอนเน็ต เอ็นที หรือว่าอาร์ทีขึ้น ทำให้เวลาที่จะเอามาพัฒนาให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์น้อยลงไป ถ้าเกิดว่าเราไม่กล้าที่จะจัดการเรียนแบบ STEAM Design Process ลงในตารางลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ซึ่งจะต้องจัดสรรจากรายวิชาปกติแล้วเนี่ย จะทำให้เกิดปัญหาว่าโรงเรียนไม่มีเวลาที่จะมาส่งเสริมเรื่องของความคิดสร้างสรรค์เลย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาในโรงเรียนพอสมควรครับ

ในส่วนของตรงเนี่ยเราก็ต้องคุยกันกับทีมของของคุณครูแบบบัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น นะครับว่า เราจะวางแผนแบ่งเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมภายในหลักสูตรได้ครบตามหลักสูตรยังไง ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำกิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ด้วย เป็นการทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ทุกวันนี้พอมาถึงปีการศึกษา 2563 โรงเรียนก็ได้แก้ปัญหาโดยการนำเข้ามาบูรณาการในหลักสูตรเป็นหลักสูตรของระดับโรงเรียน หรือที่เรียกว่าหลักสูตรแม่ แล้วก็ไปบูรณาการในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ จากนั้นก็ออกมาเป็นหลักสูตรย่อยคือหลักสูตรลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ แล้วก็มีการออกแบบ โดยการวิเคราะห์เข้าสู่มาตรฐาน ถามว่าตรงเนี่ยเป็นภาระเพิ่มมัย ภาระแรกเลยก็คือจะเหนื่อยขึ้นมาชนิดหนึ่งในการปรับหลักสูตรใหม่ แต่หลังจากที่หลักสูตรของเราสามารถปรับตามบริบท การเรียนการสอนปกติได้แล้วเนี่ย ตอนเนี่ยเราจะไม่เหนื่อยแล้วนะครับ สิ่งที่จะออกมาจะเป็น ทูอินวัน คือนักเรียนได้เรียนรู้โดยเป็นการวัดผลในระบบและนอกระบบด้วยควบคู่กันไป แล้วจากนั้นก็จะมีกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาเสริมในแต่ละกิจกรรมที่อยู่ในหลักสูตรแล้ว”

+ เงื่อนไขที่จำเป็น เพื่อเวลาให้ “เล่น” บ้าง

เมื่อตัดสินใจเปลี่ยนเป้าหมายให้มาเน้นที่ทักษะมากขึ้น ปัญหาใหญ่ที่โรงเรียนจะต้องจัดการคือการจัดระเบียบรายวิชาในหลักสูตรที่มีอยู่มากมายจนทำให้ตารางสอนแน่นขนัด เมื่อวิชาการก็ต้องทัน ความคิดสร้างสรรค์ก็ต้องเกิด **ผู้อำนวยการสุรียน สุริโยตร โรงเรียนแม่คือวิทยา** จึงหาทางรับมือกับปัญหานี้ด้วยการตัดสินใจรวบวิชาที่ไม่จำเป็นเข้าด้วยกัน

“อย่าง ป.1-3 ตัวหลักสูตรให้มาตรฐานการเรียนรู้ไว้เยอะเกินไป ในทางทฤษฎีแล้วหลักสูตรอาจจะบอกว่าเรียนครบทั้งหมดนะครับ แต่ในความเป็นจริงรายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้บางอันก็แค่เรียนผ่าน ๆ ไม่ได้ลงลึกจนถึงเด็กเกิดทักษะตามนั้นจริง ๆ มันเลยเยอะเกินไปครับ เวลาที่เราจะมาทำตามเป้าหมายของเราจริง ๆ ซึ่งก็คืออ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็นก็น้อยลงไป

ผมก็คุยกับครูว่าเอาชั่วโมงตามหลักสูตรเท่าที่จำเป็น เขาบังคับเท่าไรเอาแค่นั้นพอ เวลาของการเรียนรู้ที่เหลือทั้งหมดก็เอามาเปิดรายวิชาเพิ่มเติม แล้วให้เด็กเป็นคนเลือกว่าเขาสนใจด้านไหน ก็ให้คุยกับคุณครู ครูก็จะเปิดรายวิชารองรับ เช่น การละคร ดนตรี ประวัติศาสตร์ เชียงใหม่ แต่ละวิชาเป็นเรื่องที่กำหนดขึ้นมาเอง ไม่ได้อยู่ในหลักสูตร จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ครับที่เขาสนใจ”

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

แม้รายวิชาบูรณาการที่เปิดใหม่จะเน้นความสนใจของเด็กเป็นหลัก แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะมีแต่ความสนุกอย่างเดียว เพราะทุกวิชาที่เปิดขึ้นมาต้องมีข้อกำหนดว่าต้องฝึกฝนทักษะการคิดของนักเรียนผ่านการสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้แบบ STEAM Design Process

“STEAM มันไปอยู่ตรงไหนก็ได้ เพราะมันเป็นกระบวนการเพื่อสร้างทักษะอยู่แล้ว ก็ให้คุณครูแต่ละวิชาที่เด็กสนใจเรียนใช้ STEAM เข้าไปช่วยฝึกให้เขาเกิดกระบวนการการเรียนรู้ ฉะนั้นกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละวิชาที่เป็นพหุปัญญาก็จะทำด้วยกิจกรรมที่เป็น STEAM Design Process อยู่ในนั้นนะครับ จะเรียนอะไร ครูกำหนดหัวข้อเรื่องสำหรับการเรียนออกมาเป็นแบบไหน ก็จะต้องมีกิจกรรมของ STEAM Design Process เข้าไปอยู่ในนั้นด้วยครับ

สำหรับการประเมิน เนื่องจากมันได้เข้าไปอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรแล้ว มันก็ไม่ได้ติดปัญหาอะไร เพียงแต่ความชัดเจนในมาตรฐานการเรียนรู้มันอาจจะเบาไปนิดนึงสำหรับวิชาบูรณาการ ไม่ได้ตรง ๆ เหมือนวิชาปกติ เช่น ชั่วโมงนี้เป็นการบูรณาการของไทย-คณิตแล้วมีศิลปะมาด้วย หรือมีวิชาอื่นมาด้วยบูรณาการรวมกันสามสี่วิชาในสามสี่ชั่วโมง ฉะนั้นการวัดจึงไม่ได้วัดเฉพาะเจาะจงแยกเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปเลย ครูวัดเรื่องนึงเสร็จก็ค่อยเอาคะแนนไปแตกให้กับทั้งสามสี่วิชาที่บูรณาการมา มาตรฐานที่ใช้วัดเลยอาจจะไม่ได้ชัดเจนตรง ๆ แบบนั้นนะครับ ทางศึกษานิเทศก์ที่เข้ามาคุยก็อยากให้เราทำเรื่องนี้ให้ชัดเจนเหมือนกันครับ”

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

+ วัดผลตามสภาพบั่วลอย

หลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้การวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการเดิม ๆ อย่างการสอบปลายภาคไม่ตอบโจทย์อีกต่อไป ผู้อำนวยการอำนาจ เณรรักษา โรงเรียนวัดบ้านโคก เลือกใช้วิธีการวัดผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมกับการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมากกว่า

“เราวัดผลตามสภาพจริงโดย หนึ่ง วัดผลจากการสังเกต ดูว่าเขาให้ความร่วมมือใหม่ เขามีความสนใจใหม่ เขาตั้งใจทำใหม่ สอง วัดผลจากผลงาน สาม วัดผลจากรายงานของผู้ปกครอง อย่างวันนั้นประชุมผู้ปกครองเขาก็เล่าให้ฟังว่าลูกชายเขาอยู่ ป.2 เขาเรียนทำขนม แรก ๆ เขาก็เข้ากลุ่มทำบั่วลอย พอกลับไปบ้าน เขามีแบ่งอยู่แล้วก็ไปบอกแม่ว่าแม่หนูอยากทำบั่วลอยให้พ่อกิน ทีนี้เขาอยากทำบั่วลอยมีสีสั่น ตอนทำที่โรงเรียนมันมีสีผสมอาหารนะครับแต่ที่บ้านเขาไม่มี เขาก็ถามแม่ว่าเราจะใช้สีเขียวจากอะไรได้บ้าง แม่ก็บอกว่าไบเตยไข่ลูก แต่มันไม่มีนะสิ งั้นถ้าเราจะหาสีแดงจะหาจากไหน แม่ก็บอกว่าเขาใช้ไม้อะไรสักอย่างเอามาละลายน้ำจะออกเป็นสีน้ำตาล ใช้ผสมอาหารได้ มันก็ไม่มีอีก เด็กเขาก็อยากจะทำให้เป็นสีสั่นแต่ไม่รู้จะทำยังไง เขาหันไปเจอขวดน้ำแดงเฮลล์บลูบอย เขาก็ถามแม่นี่เิงลองเอามาผสมแบ่งได้ไหมแม่ แม่เขาก็ไม่ห้าม ก็ลองทำดู พอทำได้แล้วก็ไปให้พ่อชิมไปให้เพื่อนพ่อชิม นี่เป็นส่วนหนึ่งที่เราได้ข้อมูลกลับมา อีกคนหนึ่งเป็นเด็กผู้หญิง ป.3 แม่จะทอดไข่ให้กินตอนเช้า เขาบอกแม่ไม่ต้องเลย เดี่ยวหนูทอดเอง เด็กเขาได้เรียนรู้จาก Makerspace เรื่องอาหารไป สิ่งเหล่านี้คือการวัดผลตามสภาพจริง

นอกจากนี้ก็จะมีการอบระยะเวลาเรียน ก็ต้องมีการกำหนดด้วยว่าต้องมีการเข้าร่วมอย่างน้อย 80 เปอร์เซ็นต์นะ แล้วก็สังเกตจากการปฏิบัติ การให้ความร่วมมือ เพราะความร่วมมือในเรื่องอาหารดูได้จากการที่เราให้เขาเตรียมของมาจากบ้าน ให้เขาคุยวางแผนกันในกลุ่มก่อนว่าสัปดาห์หน้าจะทำแบบไหน ยังไง หน้าใคร ใครจะเอาอะไรมา คราวที่แล้วมีบางคนไม่เอาอุปกรณ์มา เสร็จเลยครับ ทำไม่ได้ กลุ่มนั่งเศร้าทั้งกลุ่มเลย ครูก็เช็กความร่วมมือได้เลย เป็นการวัดผลที่ง่ายกว่าเดิม ไม่ต้องสอบเลย วัดจากการปฏิบัติแทน”

การออกแบบเกณฑ์การวัดผลที่ตามสภาพจริงของโรงเรียนวัดบ้านโคกนั้น ยึดตามขั้นตอนทั้ง 5 ของกระบวนการ STEAM Design Process โดยมีการผนวกเกณฑ์การวัดผลที่คิดขึ้นมาเพิ่มเติมเข้าไปด้วย เพื่อให้ได้เห็นผลลัพธ์จากการบูรณาการที่เกิดกับตัวเด็กได้ครบทุกมิติ

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

“ก็มีแผนที่เขาต้องบันทึกขั้นตอน STEAM Design Process ข้อ 1 ถึงข้อ 5 สุดท้ายขั้นตอนสะท้อนคิดเขาเป็นยังไง พุดนำเสนอเป็นยังไง รับฟังเพื่อนใหม่ มันวัดได้หมด เราทำเกณฑ์วัดไว้เลยนะ ตรงนี้ก็มาคุยต่อยอดกับคุณครูว่าเราจะทำยังไงที่จะไปบูรณาการกับวิชาอื่นนอกจากศิลปะ เขาก็บอกว่าบูรณาการกับกลุ่มนั้นได้กลุ่มนี้ได้ ผมก็ว่าได้แหละ แต่ไหนคือหลักฐาน ก็เลยมาวางแผนร่วมกัน คุยกัน ในที่สุดเราไปปริ้นต์แผ่นใบงานที่เขาต้องกรอก 5 ข้อนี้แหละครับ ที่ด้านหลังเราไปพิมพ์คำถามเพิ่มเลยว่า บูรณาการกับกลุ่มสาระใดบ้าง เว้นไว้ให้เด็กเขียนว่า บูรณาการกับอะไร ครูก็จะช่วยสรุปด้วยในตอนหลัง ใบนีก็เป็นหลักฐานตัวหนึ่งว่าเด็กแต่ละคนเขาสามารถบูรณาการกับสาระใดบ้าง”

รูปแบบและการปฏิบัติการสอน

หลายปีที่ผ่านมา วงการการศึกษาไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบ Active Learning แต่หลักสูตรที่ใช้ยังคงเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าการสร้างสมรรถนะที่จำเป็น ทำให้โรงเรียนหลายแห่งยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบเดิมที่มีครูเป็นศูนย์กลางและอาศัยตำราเรียนเป็นหลัก หากต้องการให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ในยุคปัจจุบัน ครูจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง จากผู้สอนไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ผ่านการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ผู้นำจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Classroom) แบบบูรณาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านการใช้กระบวนการ STEAM Design Process เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้

+ หนังสือแบบเรียนทำให้ครูออกแบบการเรียนรู้ไม่เป็น

ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ ตัวครูเองต้องปรับบทบาทในหลาย ๆ ด้าน ผู้อำนวยการสุรียน สุริโยตร โรงเรียนแม่คือวิทยา ได้แสดงมุมมองไว้ว่า สิ่งที่คุณครูต้องปรับตัวอย่างชัดเจน คือ คือการเปลี่ยนตัวเองให้สามารถเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ได้

“ผมมองว่าตั้งแต่หลายปีก่อนที่เรามีหนังสือแบบเรียน ตามที่กระทรวงศึกษาให้โรงเรียนจัดซื้อหนังสือแบบเรียน ทักษะหนึ่งของครูที่หายไปเลยก็คือทักษะการออกแบบการเรียนรู้ นะครับ เพราะว่าครูเดินตามหนังสือเลย พอมีหนังสือก็ยึดหนังสือนั้นเป็นสคริปต์ของการเรียนตลอดทั้งปี เดินตามหนังสือไปเลย ทำให้คุณครูออกแบบการเรียนรู้ไม่เป็น เหมือนตอนเริ่มต้นที่เรา กำลังเริ่มเรื่องบูรณาการ เรื่องพหุปัญญา เรื่องการออกแบบรายวิชาอาชีพ เราติดปัญหาเรื่องเรออกแบบเรื่องเหล่านี้ไม่เป็นครับ ผมก็ไปหาตัวอย่างรายวิชาที่

เขาเปิด ๆ กันดู แล้วก็เอามาคุยกันว่า การออกแบบรายวิชาคุณครูต้องเขียนแบบนี้ มันจะต้องมีส่วนขององค์ความรู้ มีส่วนของทักษะ ส่วนของจิตพิสัย เราก็เอาไปตีไซน์กิจกรรมการเรียนรู้ ออกมา เราก็เรียนรู้กันไป ผิดบ้าง ถูกบ้างก็ไม่เป็นไรครับ ถือว่าเรากำลังทดลองใช้ดู”

✚ คิด 5 ชั้น 7๕ทุกช่วงชั้นทุกวิชา

กระบวนการ STEAM Design Process ทั้ง 5 ขั้นตอน ตั้งแต่การถาม จินตนาการ วางแผน ปฏิบัติ และนำเสนอ เป็นกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่ถอดออกมาให้เข้าใจง่าย เหมาะกับรายวิชาที่เรียนผ่านการปฏิบัติหรือมีโครงงานเป็นฐาน เมื่อจบกระบวนการเด็กอาจ ได้ผลงานออกมาเป็นชิ้นที่จับต้องได้ อาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ แต่สิ่งที่ได้ก็จะได้นั่นเอง คือการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ตั้งแต่ต้นจนจบ

อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าชั่วโมงเรียนที่ไม่ได้จัดการเรียนรู้บนฐานกิจกรรม หรือโครงงานจะไม่สามารถนำ 5 ขั้นตอนของกระบวนการ STEAM Design Process ไปใช้ได้ หลังจากที่โรงเรียนวัดบ้านโคกได้นำ STEAM Design Process ไปใช้กับกิจกรรม Makerspace ได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีแล้ว **ผู้อำนวยการอำนาจ เณรรักษา** จึงมี แนวคิดที่จะต่อยอดไปสู่รายวิชาสามัญด้วย ซึ่งต้องใช้เวลาทำความเข้าใจกับครูอยู่พอสมควร

“ตอนนี้ผมต่อยอดเข้าไปแล้วนะ เข้าไปในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มสาระทุกกลุ่มสาระ ซึ่งโดยทั่วไปเราจะไม่ลงไปในลักษณะของการปฏิบัติคล้าย Makerspace ใช้ไหมครับ แต่เราจะกลับเอาขึ้นมาให้อยู่ STEAM Design Process มาอยู่ในสาระเลย โดยใช้ 5 หัวข้อ เหมือนเดิม ผมให้ครูทำแล้วในชั่วโมงปกติ มีอังกฤษ คณิต ไทย ที่ทำไปแล้ว

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

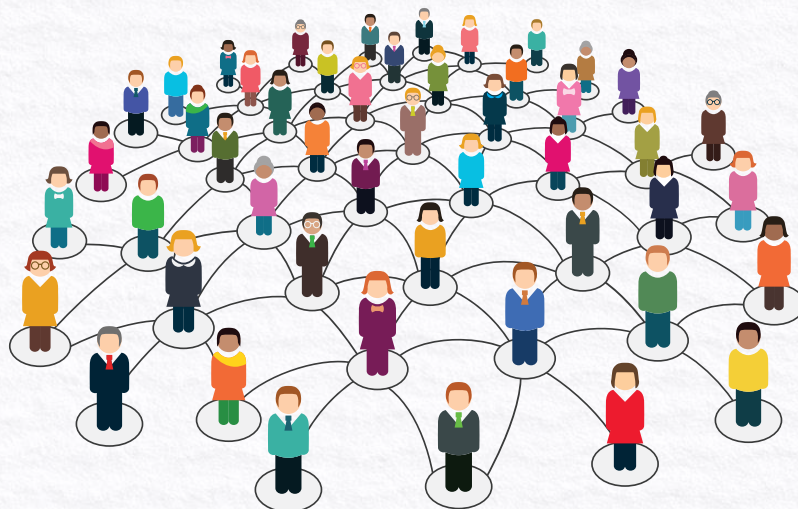
สมมุติเขาจะสอนเรื่องอะไรในหน่วย ครูแต่ละสาระจะทำแผนย่อยขึ้นมา ผมก็บอกเขาว่าคุณครูไม่ต้องไปเลือกหน่วยที่ยากเย็นอะไรเลย เพราะเราเพิ่งจะปูพื้น ผมก็ยกตัวอย่างเขาว่า ณ วันนี้คุณครูก็อย่าเพิ่งไปให้เด็กเลือกเองว่าอยากรู้เรื่องอะไร มันจะกว้างไป ครูต้องฝึกเขาโดยการตีกรอบให้เขานิดนึงก่อน ผมก็ยกตัวอย่างสุขศึกษา ในระดับ ป.4-6 เขาจะมีเรื่องอวัยวะภายใน สมมุติวันนี้มีเรื่องปอด หัวใจ ตับ ลำไส้ กระเพาะอาหาร เราก็ตีกรอบหัวข้อให้เด็กไว้ แล้วก็ถามเด็กว่าอยากรู้เรื่องอะไร อวัยวะไหนก่อน ให้เขาเลือก 1 อวัยวะ แล้วก็ให้เขาเข้าไปเอาตัวนี้ไปเป็นปัญหาในชั้นที่ 1 พอชั้นที่ 2 เขาจะให้ปอดเขาเป็นยังไง แข็งแรงยังไง ก็ให้จินตนาการวาดรูปออกมา ชั้นที่สามเขาก็จะต้องไปหาว่าปอดมีหน้าที่อะไร จะดูแลรักษาอย่างไร เขาก็จะต้องวางแผนว่าจะไปค้นคว้าจากไหน แล้วก็มาเขียนบรรยายในชั้น 4 พอมาถึงชั้นที่ 5 ก็มานำเสนอให้เพื่อนฟัง เพื่อนก็จะถามตอบ ผมก็ยกตัวอย่างให้ครูเขาแบบนี้ เขาก็มองภาพออกว่าจริงด้วย เราอย่าไปตีกว้างมาก เราอยากสอนเรื่องอะไร เราตั้งคำถามนำไปก่อน ในที่สุดตอนนี้ภาษาอังกฤษก็ทำ ภาษาไทยก็ทำ การให้เด็กเขียนมันยากก็ไม่ใช่ไร ก็อย่างที่สตาร์ฟิชบอกมาว่า ถ้าเขาเขียนไม่ได้เราก็ช่วยเขาเขียน ก็มีหลายปัญหาก็ค่อย ๆ แก้”

การพัฒนาวิชาชีพ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภาระงานที่มากมาย ทำให้ครูไม่มีเวลาที่จะพัฒนาสมรรถนะของตน อีกทั้งครูส่วนใหญ่ยังติดอยู่กับการ “ถ่ายทอดความรู้” มากกว่าการ “สร้างการเรียนรู้” ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำจึงควรกำหนดนโยบายและกระบวนการในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของครูอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) และเครือข่าย (Network) เพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

School Transformation

+ ชุมชนเพื่อการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

หมายถึง การสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มครูที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน วางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และตรวจสอบ สะท้อนผล การปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม สิ่งที่ครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะได้รับ คือ การพัฒนา การความรู้และการปฏิบัติด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing)** ระหว่างครูผู้สอน เกี่ยวกับการทำงานสอน ใน 4 ประเด็น คือ การสอนของครูแต่ละคน ผู้เรียน ครูผู้สอนท่านอื่น และวิชาชีพ โดยเป็นการแบ่งปันความคิด ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ปัญหา ในการจัดการเรียนรู้

2. **การทำงานแบบร่วมมือร่วมใจกัน (Work Collaborative)** เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นอย่างมาก เนื่องจากการการทำงานในองค์กรใดก็แล้วแต่ ทุกคนในองค์กรจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ดังนั้นการทำงานโดยบูรณาการให้ทุกหน่วยงานในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จและยั่งยืน

3. **สำนึกความรับผิดชอบ (Accountable)** เป็นความรับผิดชอบของครูผู้สอน แต่ละคนที่จะต้องตระหนักถึงแนวทางการพัฒนาตนเองตามแผนการดำเนินงาน เพื่อนำ ความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกท่านอื่น

+ PLC ด้วยวัฒนธรรมการวิพากษ์

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยหลายปัจจัย สำหรับผู้อำนวยการประทิน ตั้งใจ ได้นำเทคนิคการวิพากษ์เข้ามาใช้ในขั้นตอนการวางแผนการปฏิรูปโรงเรียนพร้าวบูรพาตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อให้ครูคุ้นเคยกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ค่อย ๆ สร้างให้การวิพากษ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรในที่สุด

“ที่นี่จะใช้วิธีการวิพากษ์ครับ ถ้าผู้บริหารกับคุณครูไม่ร่วมวิพากษ์กันเขาก็จะทำตามความเข้าใจ ถ้าแนวทางการดำเนินกิจกรรมเราผิดตั้งแต่ต้นเทอม เราก็ไม่สามารถควบคุมกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นแล้วมันต้องมีการวิพากษ์กันก่อนตั้งแต่เปิดภาคเรียน ว่าด้วยเรื่องของหลักสูตร แบบสังเกต แบบประเมินต่าง ๆ ให้มันรัดกุม แล้วก็ให้สอดคล้อง แล้วก็วิพากษ์กันจนถึงที่สุดว่ามันดีที่สุดในแล้วเราก็อยุ้นำไปใช้

ก่อนจะวิพากษ์เราต้องพูดคุยตกลงกันก่อนในที่ประชุมรวมว่า เราต้องช่วยกันกำหนดเป้าหมาย เป้าประสงค์ พันธกิจ กลยุทธ์ โดยนำเอาแผนพัฒนาของโรงเรียนมาดูก่อนว่าเรามีวิสัยทัศน์อย่างไร เราก็ต้องถอดออกมา แล้วจากนั้นคุณครูค่อยออกแบบหลักสูตรเพื่อให้

สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ผมให้คุณครูได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในระหว่างช่วงชั้นของตัวเอง ทั้งช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 ก่อนที่จะเอาเนื้อหาของแต่ละช่วงชั้นมาวิพากษ์ในระดับโรงเรียนโดยครูช่วงชั้นอื่น ๆ แบบนี้ครับ”

ในการจัดการวิพากษ์แต่ละครั้งคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ครูแต่ละคนจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน จนหลายครั้งกลายเป็นการถกเถียงที่เผ็ดร้อนมากกว่าการแลกเปลี่ยนเชิงสร้างสรรค์ ทำอย่างไรที่จะทำให้งานสนทนาเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่ความคิดเห็นของทุกคนได้รับการรับฟัง และทำให้ทุกความขัดแย้งนำไปสู่ผลลัพธ์และเป้าหมายที่ทุกคนมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

“มีทะเลาะกันอยู่แล้วครับ แต่ผมจะเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง ถ้าผู้บริหารไม่เข้าร่วมแล้วเนี่ย ผมว่ามันไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นเหมือนกับกรรมการผู้ตัดสิน บางทีถ้าคุณครูถูกแล้วเราก็ต้องยอมตามครู ในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องคอยชี้แนะให้เดินตามแนวทางด้วย ก็จะมีคุณครูที่มีประสบการณ์สูงใช้ใหม่ครับ คุณครูที่อยู่กลาง ๆ แล้วก็คุณครูรุ่นใหม่ ๆ บางทีถ้าปล่อยให้คุณครูที่มีประสบการณ์สูงพูด โดยที่คุณครูเล็ก ๆ เป็นแค่คนคอยฟังแล้วก็ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเนี่ย มันก็จะทำให้เขาไม่มีส่วนร่วม แต่ถ้ามีผู้บริหารเช่นผมเข้าร่วมตลอด ผมก็จะให้ทุกคนได้ออกความคิดเห็นของตัวเอง แล้วก็นำมาผนวกกันเพื่อเป็นของโรงเรียนแบบนี้ครับ เป็นคนที่ช่วยกระตุ้นให้คุณครูตัวเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการวิพากษ์ให้เขามีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะบางทีเขาก็มีความคิดดี ๆ แต่ว่าเขาจะไม่กล้าแสดงออก ดังนั้นผู้บริหารมีส่วนตรงนี้มากเลยครับ ในการกระตุ้นการวิพากษ์ร่วมกัน”

+ การรับมือกันของครูต่างรุ่น

การขับเคลื่อนการทั้งระบบอย่างที่มีมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม พยายามผลักดันให้เกิดนั้น จำเป็นต้องมีความต่อเนื่องและใช้ระยะเวลา โดยมีครูเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สำเร็จได้ ทว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายใน ทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูกาลโยกย้ายของระบบราชการ ก็มีส่วนทำให้การดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนขาดความต่อเนื่องและอ่อนประสิทธิภาพลงได้ ผู้อำนวยการไพรัตน์ รัตนติลลกุล โรงเรียนบ้านตองกาย ได้ออกแบบการจัดการบุคลากรครูในโรงเรียนใหม่เพื่อแก้ปัญหานี้โดยเฉพาะ

“การบริหารบุคคลเป็นเรื่องยากนิดนึง เพราะว่าครูเขาเข้าใจว่ามันเป็นการสร้างภาระงานเพิ่มเติม บางคนก็อยากจะเห็นผลเร็ว ๆ แต่ในความจริงการฝึกเด็กมันต้องใช้เวลา ปัญหาที่มีทั้งครูย้ายบ้าง เกษียณบ้าง เดี่ยวครูใหม่เข้ามาก็ไม่รู้เรื่อง ก็ต้องทำใจให้กว้างและพยายามให้เขาได้เรียนรู้

โรงเรียนของเรามีครูอยู่ 13 คน หองละสองคน เราก็จัดให้เป็นครูประจำชั้นคู่กัน คนหนึ่งเป็นครูใหม่ คนหนึ่งเป็นครูรุ่นเก่า เพื่อที่จะให้เขาซึมซับ คนรุ่นใหม่ก็จะเรียนรู้จากคนรุ่นเก่าในเรื่องบางเรื่อง ส่วนครูรุ่นเก่าก็เรียนรู้เทคโนโลยีจากครูรุ่นใหม่ในบางเรื่อง พอครูรุ่นเก่าเกษียณไปครูรุ่นใหม่ก็แทนที่เลย ครูรุ่นเก่าก็เหลือน้อยแล้วครับ ประมาณสองสามคน ผมคิดว่าในโลกยุคนี้เอาเรื่องเก่า ๆ มามันไม่ทันแล้ว ก็ต้องเรียนรู้จากคนรุ่นใหม่”

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

นอกจากการจับคู่ครูต่างรุ่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองภายในโรงเรียนแล้ว ที่นี่ยังมีการนำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์อย่าง Starfish Labz เข้ามาช่วยเปิดมุมมองและเพิ่มไอเดียใหม่ ๆ ในการสอนให้กับครูด้วยอีกทาง

“คุณครูเขาก็กังวลว่าจะสอนในหลักสูตรไม่ทัน เขาก็พยายามจะเอาตามเอกสารหลักสูตรและตัวชี้วัดก่อน เพราะกลัวว่าการมาทำตรงนี้จะเป็นเรื่องที่เสียเวลา ผมว่าเรื่องที่จะพอจะช่วยให้เขาไปเปิดสตาร์ฟิชแล็บ ซึ่งมีเนื้อหาสาระแล้วก็มียุทธวิธีที่สอดคล้องกับหลักสูตร ครูเขาบอกว่าดีมากเลย เป็นสิ่งที่ครูสามารถค้นคว้าหาความรู้แล้วก็ไปปรับใช้ในโรงเรียนได้ดี”

STARFISHLABZ

STARFISHLABZ

หน้าหลัก คอร์ส วิดีโอ Blog Workshops ติดต่อช่วยเหลือ

เข้าสู่ระบบ

STARFISHLABZ

แหล่งเรียนรู้และชุมชนออนไลน์แห่งแรกของประเทศไทย นักการศึกษาและผู้ปกครอง ใช้งานได้ฟรี กระชับ แต่ได้แก่นไปด้วยเนื้อหาและกิจกรรมสนุกๆ ในเรื่องการจัดการศึกษาแนวใหม่ การพัฒนาการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

เข้าสู่ระบบ

ชื่อผู้ใช้งาน Username

รหัสผ่าน Password

จำรหัสผ่าน

[ลืมรหัสผ่าน](#)

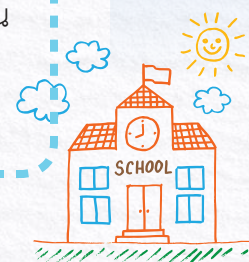
เข้าสู่ระบบ

ยังไม่มีบัญชี Starfish Labz? [ลงทะเบียน](#)

or

[เข้าสู่ระบบด้วย Facebook](#)

Starfish Labz คือชุมชนออนไลน์ที่มีมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจ อัดแน่นไปด้วยเนื้อหาและกิจกรรมที่สนุกสนานและทำตามได้ง่าย สอดคล้องไปกับแนวทางการจัดการศึกษาแนวใหม่และการพัฒนาการศึกษา รวมถึงเป็นพื้นที่สำหรับครูและนักการศึกษาที่ต้องการพัฒนาตัวเองสู่การเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและมีส่วนร่วมในชุมชนครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ (PLC)

คอร์ส

ครูและผู้ปกครองที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้นวัตกรรม การจัดการศึกษาแนวใหม่ รวมถึงการพัฒนาการเด็ก จากผู้เชี่ยวชาญ และสถาบันต่าง ๆ แบบไม่มีค่าใช้จ่าย โดยสามารถเลือกค้นหาคอร์สที่ต้องเรียนได้จากหมวดหมู่ทั้ง 12 หมวดที่เป็นหัวข้อสำคัญในการพัฒนาทักษะเด็กในศตวรรษที่ 21 หรือเลือกค้นหาตามคอลเลกชันที่จัดกลุ่มคอร์สที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันไว้ให้แล้วเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ เช่น Home-based Learning, Home School, สอนลูกดูแลเรื่องสุขภาพ ฯลฯ แต่ละคอร์สมีความยาวไม่เกิน 2 ชั่วโมง ภายในคอร์สมีทั้งเนื้อหาที่เป็นบทความและวิดีโอ ผู้เรียนสามารถเรียนคางไว้และกลับมาเรียนต่อเมื่อไหร่ก็ได้

คอร์สทั้งหมด

118 results เรียงลำดับ : โดยระบบ

 <p>สมดุลชีวิต และห้องเรียนในห้องใจ</p> <p>Starfish Academy</p> <p>11662 ผู้เรียน</p>	 <p>Starfish Maker</p> <p>Starfish Academy</p> <p>11662 ผู้เรียน</p>	 <p>Critical Thinking Classroom Design</p> <p>Starfish Academy</p> <p>4460 ผู้เรียน</p>	 <p>การออกแบบบทเรียนสำหรับ StarfishLabz</p> <p>Starfish Academy</p> <p>835 ผู้เรียน</p>
 <p>Creative Thinking Classroom Design</p> <p>Starfish Academy</p>	 <p>ตะลุยอาณาจักรพืชดอก</p> <p>Starfish Academy</p>	 <p>การชะลอการเติบโตของนักเรียน</p> <p>Starfish Academy</p>	 <p>"ความกตัญญู" สร้างคนดีให้สังคม</p> <p>Starfish Academy</p>

วิดีโอ

เรียนรู้เรื่องราว หาไอเดีย สร้างแรงบันดาลใจในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กไทย ผ่านวิดีโอสั้นที่รวบรวมมาไว้เป็น Playlist สามารถเลือกดูได้ตามความสนใจดังนี้

 Children's Story เรื่องราวความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของนักเรียน ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และสามารถนำสิ่งที่เรียนไปต่อยอดในการสร้างนวัตกรรมหรือนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเพื่อประโยชน์ต่อครอบครัวหรือชุมชน

 Parents' & Teachers' Story แนวคิด เรื่องราว และประสบการณ์ของ คุณครูและผู้ปกครอง ในการเรียนรู้หรือลองทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน หรือ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือ เปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับครูและผู้ปกครองคนอื่น ๆ ได้

 How-to วิธีการหรือขั้นตอนในการสร้างนวัตกรรม สื่อการเรียนรู้ การจัดเตรียม พื้นที่การเรียนรู้ วิธีการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือสมัยใหม่เพื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีความแปลกใหม่ สร้างสรรค์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

 Lesson Ideas แนวทางในการจัดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือทำและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาทิ การจัดประสบการณ์แบบโครงงาน การสอนแบบ Active Learning การใช้นวัตกรรม เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพและความแตกต่างของผู้เรียน

องค์ประกอบ 9 ด้าน

แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

นอกจากนี้ยังมีวิดีโอจากองค์กรในความร่วมมืออื่น ๆ ให้เลือกชมอีกด้วย

วิดีโอ

เรียนรู้ 12 เรื่องใหญ่เพื่อพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21

พัฒนาการเด็ก

เทคโนโลยีดิจิทัล

เชิงนวัตกรรม

Future Ready

เชิงเมืองผู้ปกครอง

ปัญหาที่กีดกันจริงใน
โลก และสังคม

การเรียนแบบบูรณาการ

สุขภาพและความยั่งยืน

การเรียนรู้ทางอารมณ์
และสังคม

ภาษาและการสื่อสาร

คุณธรรมและจริยธรรม

การศึกษาพิเศษ

วิดีโอล่าสุด

ภารกิจ THE LAST MISSION
Starfish Academy
14 views 5 วันที่แล้ว

ภารกิจการเรียนรู้โรงเรียนชาดินวิทยาคาร
โรงเรียนชาดิน วิทยาคาร
541 views 8 วันที่แล้ว

Happiness Space
Starfish Academy
31 views 17 วันที่แล้ว

OECD Project's monk school in Thailand
โรงเรียนชาดิน วิทยาคาร
43 views 24 วันที่แล้ว

Children's Story ดูวิดีโอทั้งหมด

 02:44

 03:32

 03:58

 04:08

บล็อก

รวบรวมข้อมูล ข่าวสาร บทความ เรื่องราวที่น่าสนใจ เป็นพื้นที่แบ่งปันความรู้ในการดูแลเด็ก สำหรับผู้ปกครองและครู

บทความ

STARFISH LABZ

ชวนคุณครูค้นหาหลากหลายของ "มนุษย์"

— Starfish Academy

โลกที่เรากำลังอยู่ เต็มไปด้วยสิ่งมีชีวิตมากมาย ซึ่งต่างมีคุณสมบัติเฉพาะตัวไม่เหมือนกันเลย โลกที่เรากำลังอยู่มีทั้งความสุขทั้งใจและใจที่โหดร้าย ทั้งความหวังและความกลัว และนี่คือความหมายของมนุษย์ สิ่งมีชีวิตที่แตกต่างและน่าทึ่งที่สุดบนโลกใบนี้ ...

© 23 views 06.06.20

เรียนรู้ 12 เรื่องใหญ่เพื่อพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21

พัฒนาการเด็ก

เทคโนโลยีดิจิทัล

เชิงนวัตกรรม

Future Ready

เชิงเมืองผู้ปกครอง

ปัญหาที่กีดกันจริงใน
โลก และสังคม

การเรียนแบบบูรณาการ

สุขภาพและความยั่งยืน

การเรียนรู้ทางอารมณ์
และสังคม

ภาษาและการสื่อสาร

คุณธรรมและจริยธรรม

การศึกษาพิเศษ

เครือข่ายความรู้

นอกจาก Starfish Academy และ โรงเรียนบ้านปลาดาวแล้ว ยังมีองค์กรทางด้านการศึกษาอีกมากมายที่เข้าร่วมเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ใน Starfish Labz อีกด้วย

 Teaching with Appiness กลุ่มนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญในการใช้ Apple Technology เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับการพัฒนาความรู้และทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างแรงบันดาลใจ โดยผู้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้และได้รับการรับรองคุณสมบัติจากบริษัทแอปเปิลในระดับต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และพร้อมก้าวสู่การทำงานในโลกอนาคต โดย Appiness สื่อความหมายถึง Apple + Apps + Apply + Happiness Community

 มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย องค์กรคริสเตียนเพื่อการพัฒนาและสาธารณกุศล ที่ดำเนินพันธกิจด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสในสังคม และผู้ที่ดำเนินชีวิตในภาวะยากลำบาก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็ก ครอบครัว ชุมชน และผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ มูลนิธิฯ จะปฏิบัติตามแบบอย่างขององค์พระเยซูคริสต์เจ้า ในการสำแดงความรัก ความเมตตา และการช่วยเหลือสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิต และตอบสนองความต้องการของพี่น้องคนไทย ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลในเมืองหรือชนบท ด้วยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน คริสตจักร สถาบันต่าง ๆ และผู้มีจิตกุศลทั้งหลาย เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

School Transformation

 โรงเรียนรุ่งอรุณ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นองค์รวมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และสังคม ผ่านการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากการสื่อสาร RA Learning Space ทำหน้าที่เผยแพร่องค์ความรู้ Holistic Learning และ Transformative Learning เพื่อใช้ในการพัฒนาครู ทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าการเป็นครู ที่มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

 สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมแก่นักเรียน เนื่องจากปัจจุบันเด็กและเยาวชนสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถเลือกบริโภคข้อมูลด้วยปัญญา ขณะเดียวกันโดยธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนจะเกิดประสิทธิภาพได้จากการปฏิบัติและทดลองทำ โดยเฉพาะการทำกิจกรรมที่เป็นเรื่องจริงในชีวิต สำนักงานพระสอนศีลธรรม จึงได้เปลี่ยนวิธีคิด ปรับวิธีการสอนของพระสอนศีลธรรมจากรูปแบบที่ “เน้นสอนเนื้อหาสาระ” มาสู่ “การจัดการเรียนรู้” ที่เน้นความเข้าใจสภาวะธรรมของข้อธรรม คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน เพื่อเข้าถึงสภาวะของข้อธรรมโดยแท้จริง เป็นสร้างนิสัยและความรู้ความเข้าใจในข้อธรรมนั้น ๆ ให้เป็นของตัวเอง

 สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล หน่วยงานกลางทางวิชาการในระดับชาติที่ดำเนินการวิจัย การบริการวิชาการ การศึกษา และผลิตบุคลากรด้านการพัฒนาเด็กและครอบครัวอย่างผสมผสาน เป็นแหล่งวิชาการที่มีความหลากหลายเชิงสหวิทยาการ ที่ทำงานทั้งด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การขยายผลให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง

การขับเคลื่อนด้านการเรียนรู้

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในอนาคต ผู้นำควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย และได้บูรณาการความรู้เพื่อการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาผ่านประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) จนสามารถลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์เพื่อการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจ ระดับ และรูปแบบสไตล์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล รวมถึงการใช้กระบวนการ STEAM Design Process ในการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ถือเป็นการบูรณาการองค์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง

การให้ได้มาซึ่งทักษะของผู้เรียนตามเป้าหมาย จะต้องมาจากการวางเป้าหมายที่ชัดเจน และมีแผนปฏิบัติการที่สามารถทำได้จริง ผ่านการใช้กระบวนการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยอาจจะเริ่มต้นด้วยการตอบคำถามเหล่านี้

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

21st CENTURY

INNOVATION

- ▶ การเรียนรู้ของผู้เรียนมีลักษณะเช่นใด
- ▶ เราจะสามารถสนับสนุนผู้เรียน ให้เรียนในแบบที่เขาอยากเรียน ต้องการเรียนได้อย่างไร
- ▶ ทักษะ และสมรรถนะได้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี
- ▶ กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเช่นใด
- ▶ เราจะสามารถสนับสนุนผู้เรียนให้เข้าถึงและได้ใช้ เนื้อหาและสื่อการเรียนที่น่าสนใจได้อย่างไร
- ▶ มีเครื่องมือได้บ้างที่เสริมสร้างการเรียนรู้
- ▶ มีทฤษฎีการเรียนรู้ได้บ้าง ที่เราสามารถนำพัฒนาการเรียนและการปฏิบัติการสอน

การเรียนรู้ของผู้เรียน

การนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนของมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมไปใช้กับโรงเรียนต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามแบบแผนเหมือนกันหมดทุกประการ แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและเป้าหมายของโรงเรียน โดยคงหัวใจสำคัญไว้ที่การทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและศักยภาพในแบบของตัวเอง สำหรับโรงเรียน **พร้าวบูรพา** ที่แม้จะเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ และนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ก็สามารถนำเอา STEAM Design Process มาประยุกต์ใช้ จนกลายเป็นเครื่องมือจัดการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนในแบบของตัวเอง เพื่อนำไปใช้กับกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนทุกกิจกรรมที่โรงเรียนทำอยู่

“ตอนนี้ในปีการศึกษา 2563 ทั้งสามช่วงชั้นจะนำหลักสูตรแม่ของโรงเรียนมาดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันคือ เราจะใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน เช่น เรื่อง STEM-STEAM ของภาคเรียนที่ 1 พีเรียด 1 เรากำหนดไว้ 5 ชั่วโมงเป็นเรื่องของ **Little Space Chef** นักเรียนก็จะมีการทำกิจกรรมตามขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 **เรียนรู้พื้นฐาน** (Fundamental Knowledge) คือต้องมีการศึกษาความรู้พื้นฐานนะครับ ขั้นที่ 2 คือ **ประสานความสนใจ** (Motivate and search) ก็คือ กระตุ้นความสนใจนักเรียนในการแสวงหาความรู้ แล้วจากนั้นก็นำเข้าสู่กระบวนการที่ 3 ก็คือ **ฝึกเรียนรู้สู่การปฏิบัติ** (Practice) คือการลงมือปฏิบัติ และ

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ
School Transformation

ส่วนที่ 4 คือเด่นชัดในผลงาน (Present) จะทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอผลงานของนักเรียนเอง และขั้นตอนสุดท้ายคือสร้างสรรค์สู่บทเรียน (Conclude and Apply) ก็คือสรุปและประยุกต์ใช้ นี่คือการบวนการที่เราใช้เหมือนกันทั้ง 3 ช่วงชั้นในทุกกิจกรรมที่เราทำ ซึ่งก็คือเรื่องของ STEM-STEAM เรื่องของ Language เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมเพื่อท้องถิ่นที่เรียกว่ารักษ์เชียงใหม่ครับ”

จากโรงเรียนที่เต็มไปด้วยข้อจำกัดมากมาย มาถึงวันนี้ ผู้อำนวยการ ประทิน ตั้งใจได้แล้วว่า โรงเรียนพร้าวบูรพาได้รับโอกาสให้เป็นโรงเรียนนำร่องระดับจังหวัดเชียงใหม่เป็นโรงเรียนที่ 61 ในฐานะที่เป็นตัวอย่างของการปฏิรูปการเรียนการสอนที่นำผลลัพธ์มาสู่ผู้เรียนได้อย่างโดดเด่น

“โรงเรียนผมเนียพยายามจะออกนอกกรอบในส่วนของการเรียนการสอนพอศึกษานิเทศก์มาเห็นในปีที่แล้ว เขาก็เอาไปส่งเป็นโรงเรียนนวัตกรรม แล้วก็โรงเรียน Best Practice ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของ สพฐ. ก็ได้รับรางวัลมานะ เขาก็ว่าอันนี้ก็เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะโดดเด่น ผมก็เปิดใจคุยกันกับครูว่าเรามาถูกทางแล้วละ เพียงแต่ว่าเราอาจจะทำไม่เหมือนใคร แต่จริง ๆ เราก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนใคร เพราะเด็กเราก็ไม่เหมือนใครอยู่แล้ว ในเมื่อศึกษานิเทศก์เขาว่าโรงเรียนเดินมาถูกทางแล้วละ เราก็นำสิ่งที่เราทำมาต่อยอดในปี 63 ก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมของโรงเรียนที่สามารถเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นได้ ซึ่งก็ต้องนำไปประยุกต์นะครับ นำไปใช้ทั้งคุ่นไม่ได้ ต้องไปดูบริบทของครู บริบทของชุมชน บริบทของนักเรียนเองว่าเหมาะสมกับแบบนี้ไหมครับ”

เสียงจากผู้บริหารถึงผู้บริหาร

ผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรฝ่ายบริหารถือเป็นเรี่ยวแรงสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม เช่นเดียวกับผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งหลายที่ได้ออกเดินทางบนเส้นทางการปฏิรูปโรงเรียนตามแบบอย่างจากมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

ด้วยความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้จะสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักการศึกษาในโรงเรียนอื่น ๆ อีกมากมาย เพื่อก้าวขึ้นมา นำพาโรงเรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า ในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ จึงอยากเปิดพื้นที่ให้ผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งหลาย ได้แลกเปลี่ยนมุมมองต่อการเป็นผู้นำสถานศึกษา อะไรคือสิ่งที่พวกเขายึดถือ คุณลักษณะใดที่ผู้นำสถานศึกษาควรมีเพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่อนาคตที่พวกเขาวาดหวังไว้

ผู้อำนวยการ สุริยน ยุริโยดร โรงเรียนแม่คือวิทยา จังหวัดเชียงใหม่

ผมว่าผู้นำต้องมีความกล้าเป็นอันดับแรกครับ กล้าที่จะทำในเรื่องที่เราเห็นว่ามันเกิดประโยชน์กับเด็ก ต้องกล้าที่จะออกจากกรอบความคิดที่เราทำกันมาจนชิน เหมือนตอนแรกที่ผมเริ่มคิดเรื่องพวกนี้ผมก็ยังไม่กล้านะครับ ว่าเราจะทำเรื่องพวกนี้ได้หรือไม่ แต่พอถึงจุดหนึ่งมันก็บอกว่าถ้าจะไปต่อแบบนี้มันจะไม่เกิดประโยชน์กับใครเลย ต้องหาจุดเปลี่ยน ผมก็คุยกับครูนะครับ ว่าถ้าเราจะไปต่อแบบเดิมมันก็ไม่มีปัญหาอะไรนะครับ เพราะ O-NET เราก็ไม่ได้แยอะไรเลย ก็คงเป็นโรงเรียนของเราไปแบบนี้ไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าเราเปลี่ยน เราจะมีเด็กที่จะได้ผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของเราเกิดขึ้นมาอีกเยอะแยะมากมาย เรามาช่วยกันทำตรงนั้นไม่ดีกว่าหรือนอกจากจุดของการกล้าที่จะเปลี่ยนแล้ว ผู้นำก็ควรจะมองทิศทางในบางเรื่องที่สำคัญออก ต้องมีภาพชัดก่อน และต้องกล้าที่จะนำด้วยนะครับ

ผู้อำนวยการ ไพรัตน์ รัตนดิลกกุล โรงเรียนบ้านตองกาย จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับ ผอ. ไม่ได้บังคับคุณครู แต่อยากคุณครูให้เขาตระหนักด้วยตัวเองว่าอยากให้มีจิตใจที่อยากเห็นเด็กได้รับการพัฒนา อยากเห็นโรงเรียนมีชื่อเสียงในเรื่องผลสัมฤทธิ์ อยากให้เด็กเกิดทักษะเพื่อที่จะใช้ในอนาคต ผมอยากให้คุณครูเป็นอย่างนี้ ดังนั้นผู้บริหารก็น่าจะต้องเป็นคนที่ยอมรับฟัง ไม่ใช่เอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ คอยรับฟังว่าคุณครูมีปัญหาอะไรบ้าง เราจะแก้ยังไง ถ้าไม่รู้เราก็ไปหาผู้รู้มาแก้ให้ แล้วก็มีเมตตา นอกจากนั้นก็เรื่องสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนขวัญกำลังใจ น่าจะมาเป็นต้น ๆ นะครับ คุณครูที่ทำเรื่องนี้ถือว่าเป็นคุณครูผู้บุกเบิกนะ เราก็ต้องให้กำลังใจ

ผู้อำนวยการ ประทีน ตั้งใจ โรงเรียนพร้าวบูรพา จังหวัดเชียงใหม่

ผู้นำต้องเข้าใจสภาพบริบทครูแต่ละท่านก่อนครับ เขาเรียกว่าเอาใจเขามาใส่ใจเรา เหมือนกับว่าเป็นหมอดู เราก็ต้องดูว่าครูแต่ละท่านมีลักษณะนิสัยส่วนตัวยังไง มีพื้นเพยังไง บางคนเป็นครูชนเผ่า บางคนเป็นชนพื้นเมือง คุณครูแต่ละกลุ่มสาระ แต่ละระดับชั้นก็มีบริบทไม่เหมือนกันนะครับ ครูอนุบาล ครูประถม ครูมัธยม ครูจบวิทย์ ครูจบภาษา ครูจบคณิต ก็มีบริบทไม่เหมือนกัน ดังนั้นแล้ว ผอ. มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา Case Study ครูเป็นรายบุคคลก่อน ก่อนที่จะเอาโครงการเข้ามาโรงเรียน คือเข้ามาโรงเรียนใคร ๆ ก็เอาเข้ามาได้ ถ้าเกิด ผอ. ลงมาแล้วสั่งการอย่างเดียว ถามว่าโรงเรียนอยู่ได้ไหม อยู่ได้ครับ แต่ถ้าจะทำให้โรงเรียนมีลักษณะพิเศษ คือมีการจัดกระบวนการที่ไม่เหมือนโรงเรียนปกติให้สำเร็จ ผอ. ต้องเอาใจครูมาใส่ใจตัวเองก่อน แล้วก็สร้างเป็นพีเป็นน้องให้เกิดความเชื่อถือกัน คำว่าเชื่อถือก็คือเชื่อมือ ว่าเราจะสามารถนำองค์กรให้สำเร็จได้

ผู้อำนวยการ จงรักษ์ กันทา โรงเรียนบ้านปางปอย จังหวัดเชียงใหม่

นักการศึกษาที่ดีต้องมี Mindset ว่าเด็กมีความแตกต่างกัน และในความต่างต่างกันนั้น เด็กสามารถที่จะเกิดการเรียนรู้พัฒนาได้ ไม่ว่าจะแตกต่างกันด้านเชื้อชาติ ภาษา ชาติพันธุ์ชนเผ่า ขอเพียงคุณครูมีความเชื่อ ความหวัง และมองภาพความงดงามว่าการศึกษาคือชีวิต “Education is Life” เราจะมีความสุข และพร้อมเติมเต็มให้เด็กมีความเจริญก้าวหน้าได้

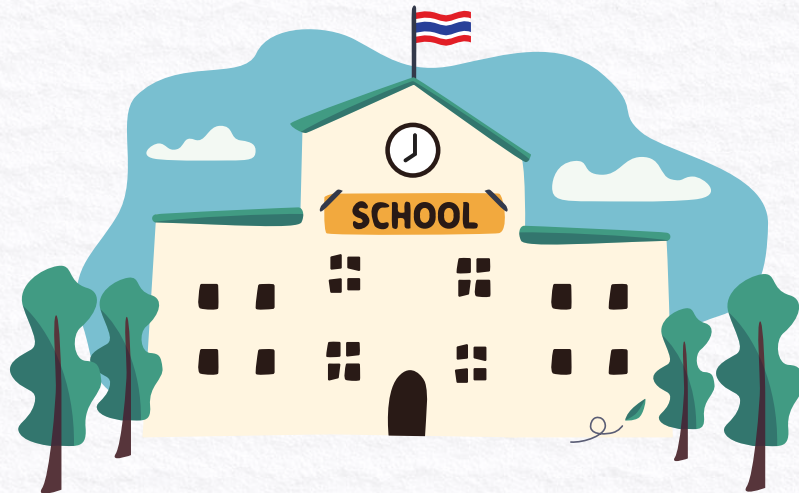

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

ผู้อำนวยการ อำนาจ เณรรักษา
 โรงเรียนวัดบ้านโคก จังหวัดสมุทรสาคร

ผู้นำต้องมีใจ คำว่ามีใจรักก็คือรักที่จะพัฒนาตรงนี้ก่อน อย่างผมพอดีผมชอบ STEM อยู่แล้ว พยายามมองหาแนวทางอยู่แล้วว่าจะทำยังไงให้เห็นผล แล้วมาเจอตรงนี้เราก็ตะใจ ให้เต็มร้อย แล้วเราก็พยายามปลุกคุณครูพยายามแนะนำเขา ส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้นำจะต้อง มีใจเริ่มก่อน แล้วก็ให้โอกาสกับทีมงาน เราต้องรับฟังและให้เขาช่วยคิด มันต้องมีส่วนร่วม ด้วยกันทั้งหมด และสุดท้ายผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดก็คือนักเรียน

บทส่งท้าย

การสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังหลักในการพัฒนาชาติ จะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ ดังนั้นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือ “ห้องเรียน” ที่มีผู้นำและครู เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน ผู้นำควรตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง สนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกโดยการใช้เทคโนโลยีผนวกกับการให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสม ผ่านการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะที่คำนึงถึงสภาพชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

นอกจากการปฏิรูปห้องเรียนแล้ว อีกหนึ่งปัจจัยของความสำเร็จคือ “ครู” ผู้นำจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ครูในการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาการและเพิ่มขีดความสามารถด้านทักษะและสมรรถนะ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างกลุ่มความร่วมมือทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อพันธกิจทุกส่วนทำงานสอดประสานกัน ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะปรากฏเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ 9 ด้าน
 แห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ

School Transformation

ผู้ให้ข้อมูล

• นายไพรัตน์	รัตนดิลกกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตองกาย
• นายสุรียน	สุริโยตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่คือวิทยา
• นายประทีน	ตั้งใจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนพร้าวบูรพา
• นายอำนาจ	เนรรักษา	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านโคก
• ว่าที่ร้อยตรีจรงค์	กันทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางปอย
• ว่าที่ร้อยตรีวัตร	สุขใจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกองแขก
• นายประเสริฐ	สุขสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนชิแบร
• นางสาวณิชากัญธุ์	ธีระบุญภรณ์	ครูโรงเรียนวัดป่าแดด
• นางสาววรรณพิศา	พฤกษมาศ	ครูโรงเรียนบ้านป่าเหมือด

เอกสารอ้างอิง

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม : คู่มือการดำเนินงานคณะกรรมการเพื่อการพัฒนา
 โรงเรียนทั้งระบบ School Leadership for the 21st Century

ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และพลิกผัน
มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องสามารถ
พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อให้มีความพร้อม
ในการดำรงชีวิตและทำงาน โรงเรียนจำเป็น
ต้องพิจารณาปัจจัยในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียน
และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับ
การศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับความรู้ ทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21

School Transformation

